चैतालपंचविंशति

१ ॥श्रीनर्मदायैनमः॥श्रीगुरुभ्योनमःश्रीसदाशिवायनमः॥ ॥प्रणम्यशिरसादेवंगणानाथंविनायकं॥लोकानांहितकामायकरिष्येऽद्भुतमामिमां॥१॥अस्तिदक्षिणापथेप्रतिष्ठानंनामनगरंतत्रराजाविक्रमसेनोनामामंत्रिवर्गपुरस्कृतः॥२॥कंदर्पइवरूपाढ्योह्रीवज्जनवल्लभः॥समुद्रइवमर्यादासमानःसर्वतासतां॥३॥प्रभूतकीर्तितेजस्वीउद्यमीचप्रतापवान्॥स्फूर्जद्वितेजाद्भीवभूवऊर्जितनेहनः॥४॥एवंगुणावशिष्टोराजायावदास्यानमुपविष्टस्तिष्ठति॥तावत्कोतिन्नीलोनामाद्विजोवरः॥करेफलंगृहीत्वाराजसभायामागतः॥राजहस्तेफलंदत्तंमहाराजेनासनमावर्जितस्तेनमेकमासनेस्थित्वाएततोनिजमागेगतः॥नित्यमेवएकंफलंनेटनंकरोतिएकस्मिन्दिवसेराजहस्तात्सर्कटकेनफलंगृहीत्वानखंयितुमारब्धंतन्मध्याद्गलमेकंत्रास्यानद्भोपतितं॥किमेतदाश्चर्यंराज्ञोक्तंभोद्विजवरमहारत्नंत्वयाकिमर्थमानीतंद्विजवरेणोक्तं॥रिक्तपाणिर्नपश्येत राम०-
राजानंदेवतागुरुं॥नैमित्तिकेनिमित्तंहिफलेनफलमादिशेत्॥७॥महाराजमहारत्ननिर्दग्धानिश्रेनेकानिफलमध्येस्थितानिद्वात्रावर्षयर्यंतंतवहस्तेसमर्पितानि॥द्विजवरवचनेश्राक

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

नीयमसमये मद्गमनमशक्यमेवेति॥ इष्टोपि राजापि संग्रामः॥ हिंगरेणुकः॥ नीवीरयोजनार्द्धं ग्रामपीठ
स्यग्रामाधीयामृतकमृतकवेतनमस्तिततत्र गत्वामृतकमादायशीघ्रमागच्छ। यदिवहसितर्हितत्
मृतकंपुनर्हसेयास्यति। राज्ञातदुचनमाकर्ण्यतत्रापीठस्योपरिस्थितंमृतकमवलोक्यहस
स्यारोदणंकृतंपापंविछद्यखंडेनपतितंतत्रतत्रेतिततोबकीदृशं॥ नीलजीमृतसंकाशउद्दं
केशंनयावद्दावर्तुलाश्चनिर्मांसंस्नेहमुज्झितंनिष्ठुरंरौद्रकायंमहद्भीतिप्रदायकं॥
१७॥ततोराजायावदुत्थाणंस्थानंवलंततोवावत्तव्यंशास्त्रेषुनरमृतकपार्श्वेछेद्यंखंडेकृत्वायावन्मा
त्रंगृह्यनिवृत्तवसंस्थेनवेतनेनोक्तोहेराजन्॥ गीतंशास्त्रविनोदेनकालोगच्छतिधीमतां॥ व्यसनेन
हिमूर्खाणांनिद्रयाकलहेनवे॥१९॥ तावत्सूमतामहाराजाश्रुत्वारागमनाम्नीनगरीतत्रप्रता
पमुकटोनामाराजास्यात्तसुतोमुकटशेखरीनाम॥ सचमंत्रीपुत्रीणाबुद्धिसागरिणसहश्वेटक राम
गतः॥ तत्रमहत्सरोवरेसेप्रासादकारंडसारःहंसकारंडवाकीर्णचक्रवाकोपशोभितंपद्मकिंज २
ल्कपरागनीलोत्पलसितोत्पलैः॥२०॥ ठादितपक्षिनीपत्रेमत्तैःकूजद्भिरुच्चैस्तटरम्यद्रुमोद्भ

ईकेतकीखंडमंडितं॥२१॥ कदलीकुसुमामोदलुब्धषट्पदगर्जितं॥ हंसकारंडनिस्विनिश्चकोरारवसंकु
लं॥२२॥ कलहंसतरैरत्यंकेकाकुलनिनादितंजलेकुंकुमसंगीतवीचिसागरशोभितं॥२३॥तस्मी
न्निवायतनमेकंदृष्ट्वाराजानिर्वनमस्कृत्योपविष्टः॥ निश्चलोत्रप्रारब्धः॥ अहोवारेवाबलवतिनि
योवासुकृतिवामणोवालोष्टिवाकुसुमन्यायेनवारयदिवाहणोवास्त्रीयेवामसमस्नोयातिरि
वसाक्वचित्सुरायारणेयुद्धनिर्वहतिप्रलयतः॥२४॥पाताले चांतरिक्षेस्वर्गिगगनेसर्वत्रो
त्तमंजेज्वलनेकाधेचलोहेकितिजलपवनेस्थावरेगमेवाबीजंसर्वौषधीनामसुरसुरगणैर्दुरु
पत्रेहणाग्रेसर्वव्यापीनिर्वोयमितिवदतिदिग्नास्तिरेवोद्वितीयः॥२५॥धवलान्यातपत्राणिवाजि
नश्चमनोरमाः॥ सदामत्ताश्चमातंगाःघंटासंघैसतिरंकरे॥ भूरेणुरत्यादियापानिद्रागम्यागम
नानिचशीघ्रश्चचक्रतघश्चक्रमहागुरुतल्पगवः॥२७॥एकेनप्रणिपातेननिर्वाधिष्टितचेतसा॥
सर्वपापविनिर्मुक्तःसगछेत्परमंपदं॥२८॥यावद्देवेनमस्कृत्यराजातत्रोन्निर्वाधेनयतिताव

त्यानार्थेसरिवनिर्नयकेकासमागतां॥६॥तत्रराजानंगोरीहरजनादिकंकृत्वासमंततोनिरीक्ष्यावद्र
जनीतावद्राजादृष्ट्वायास्यस्कंठस्कूपेणसंज्ञातंशोषणं॥मीहनंताडनोन्मादनंपीडाजन
कं॥एभिःपंचबाणैःकृत्वाराजाक्रुद्धयेनाहितः॥तयासंकेतस्यानानिकृतानिमस्तकात्मग्रंगृही
त्वाकर्णेकृतं॥कर्णाद्देतेर्धतंहृतेभ्यःपादयोर्धतांपादाभ्यांक्रुद्धयेकृतंएतत्सर्वंकृत्वासानिजनु
वनंगतासीपिराजाविरहवेदनयापीडितः॥तेनराज्ञराजात्यक्तामंत्रीपुत्रबुद्धिसागरस्याग्रेक
थितंमंत्रिणोक्तं॥श्रीमद्भिःकिंतातराज्ञोक्तंनकिंचिज्ज्ञानामिमंत्रिणोक्तमहाराजासंचिता र्थःप
रावेवस्तीहयास्वनागास्ववदंतिनोदिताः॥अनुक्तमाधेहतिपंडितोजनाःपरंगितज्ञानफ
लंहिबुद्धयः॥१॥आकारैरंगितैर्गत्याचेष्टयाभाषणेनचनेत्रवक्त्रविकारैस्तुज्ञायतेंतर्गतंमन
॥अथशृणुतावत्तद्वृत्तांतंसर्वंयत्तत्वयायेमस्तकात्यंगृहीत्वाकर्णेतांतत्कथितंकर्णकुंडे रा.म.
नागरेहंवसामिकर्णाद्देतेर्धतंयत्तत्कथितंस्तंतयातस्यराज्ञोहृदितादःपादयोर्यत्कृतंतत्क २

थितंपद्मावतीनाम्नहंक्रुद्धयेयतस्यापितंतत्कथितंत्वमेवप्राणप्रियामक्रुद्धयेवमसिमंत्रीवच
नंश्रुत्वाराज्ञानणितंयत्रमातिष्ठतितत्रैवगत्वाभोजनंकार्यंतद्वचणंमंत्रिणासहितोराजातस्मि
न्नगरेगतः॥तत्रदासदासीत्वेनतिष्ठंतीतांसामिधानांनिजाएकाहट्टामध्येकुंभारिकांभूत्वेद
ग्धधान्यंपक्वंकारयंतीरजकीवमात्मानंदृष्ट्वाअहोगनाथसखीनापिनी॥१०॥हहाग्रहेराजाभ्रो
णिराज्ञासाहसाद्दिहद्वैवमद्यास्मिन्नगरेवससिसराहमत्रनगरेनवसामिराजोक्तंतया
तस्यदुहितापद्मावतीतिष्ठतितयोक्तमस्तिस्मदंतस्यापार्श्वेनिरंतरंयास्यामिमंत्रिणोक्तंहेमा
तस्त्वयापद्मावत्याग्रेगत्वादूतिवाच्यंत्वयाद्दीपवर्णनेवनांतरेसरसिस्थितोस्मागतौतौमहावी
रोत्वरंयंत्वान्निस्मयोतयादूत्यातत्रत्वागपद्मावत्याग्रेसर्वंवृत्तांतंकथितंपद्मावतीसहर्षा
तिद्वचनंश्रुत्वाश्रीखंडेनद्रव्येणस्नातस्याद्भुतांकपोलौपरिलिप्तौसरोषवचनेनजल्पिता
सतीहरेहेमसमद्राक्षुद्रनैसास्वगृहेत्यागतावृत्तांतंतयोरंकथयतिवृत्तांतंश्रुत्वाराजावि

पादेगतः॥मंत्रिणोक्तंहेदेवकारणमस्तिहृद्यदुःखानुप्रतीक्षतयाएवमुक्तंयावत्कुलपुत्रा
पतिपुनःसादृतीप्रेषिताःसायावद्गृहंतिष्ठतितावत्तयापत्यावत्याकुंकुमसालीकपत्रिमिरगुली
भिरुद्घेताडितोगलन्नश्रुरहेदुर्वचनैःपीडितासादुर्मुखीभूत्वाउर्ध्वश्वासतीसमायाता॥
तयासर्वंकथितंराज्ञापितादृष्ट्वाविषादंगतः॥मंत्रिणोक्तंसाराजस्त्रीवर्त्तते।प्रथमेहनिचोडा
लीढिनीयेब्रह्मघातिन्योहतीर्वेरजकस्त्रीक्षाचतुर्थेहविनिक्षुण्यति॥१॥चतुर्थीदेवसैरतिक्रांता
पुनरपिप्रेषिता॥क्षागतांदृष्ट्वाभोजनस्नानादिकंसारंविधायतित्रिघटिकाचतुसमयेमंत्रि
कारंवृद्धानत्रोपवेश्यपश्चिमद्वारेसादृतीप्रेषितादुर्वचोभिरतिग्लायेनपीडिता।तयाग
त्वासर्ववृत्तांतंतदोरंपेकथितंमंत्रिणापिसर्वंज्ञातं॥देवेपश्चिमद्वारेनवानाकारितः॥
मंत्रिणासहराज्ञारात्रौपश्चिमद्वारेसंप्राप्तः॥होरकंकंपवितः।तदंतरंचेटिकानिर्दयेमर
ह्वोत्वानवोपरिनीतःपरस्परंवचनात्तापसंजातः॥स्नानभोजनौचूलसुगंधादिवस्तुस

र्वमपिविधायसुखशय्यायांनिविष्टः॥ततोराज्ञासोत्साहसंजात॥गाढालिंगनचुंबनचतुरस्त्रीतिक
रणादिकंसीत्कारकरुहारणारणरवकेकिलालापादिकंसुखसंभोगंकृतः॥एवंनानाप्रका
रैःसंभोगमुपभोग्ययावत्सुखशय्यायांमिलितोराजातयापत्यापत्याएष्टः॥देवमामिप्रार्थ
स्त्रीमद्भिन्नातिंकिंवामंत्रिणाधीमतारात्रौक्कगंतव्यंमयामंत्रिणाधीमतान्नातंत
योक्तंतुह्यहंतवमित्रस्यधीमतःप्रातःप्राहुणीकंकरिष्ये।प्रभातेत्रागत्यसर्वमपिहृन्नांत
राज्ञामंत्रिणाप्रेकथितंमंत्रिणोक्तं।प्रभातेममयोग्यविषमोदकात्रागमिष्यंति।प्रभाते
तयामंत्रियोग्यविषमोदकात्रासीहस्तेप्रेषिताः।तेषांमध्यान्मंत्रियुत्रेणमोदकमेकंमुनोद
स्तेभूतेमृतकंदृष्ट्वाराजाकुपितः॥तयासहसंभोगंनकरिष्यामिसाममंमित्रस्यवधकांक्षिणी
॥मंत्रिणोक्तंदेवस्वस्यक्लिष्टदुःखार्जनिनूतंसुखसंभोगपरमवैकत्यंकृत्वावमनंघायां
करंजैःत्रिभूतंकृत्वासर्वाणिशरणानिगृह्यानीयशीघ्रमेवागंतव्यंयदुक्तंमंत्रिणातद्राज्ञाकृतं

समंत्रीमहाबुद्धीनन्दसोगत्वातपस्विरूपधारी॥जयमुकुटरूपनरोसरचेद्वार्थबद्धयाम
नमोनदृष्ट्वामीलितलोचनोएवंरूपधारी॥राजानदृष्ट्वनमाकृष्णनरष्णनिग्रहीत्वामंत्री यास्वेगनः।
मंत्रिणानामांकितान्यानरष्णनिग्रहीत्वासुवर्णदृष्टिकार्यराजामुक्तलिलितः॥तातोयेसुवर्णीका
स्तिष्ठंतितैःसुवर्णकारैर्नामांकितमामरष्णमुपलक्षितं॥नोषदुयाणेत्वयाकृतध्वंराजकीयना
मांकितमानरष्णमुपलक्षविथतः॥कोरपालेनदृष्टः॥नोवीरत्वयाकृत्वानरष्णनिलध्वानितेनोक्तं॥
मयागुरुपार्श्वेलब्धानिसर्वेगुरुसन्निधौगत॥नोनगवनराजकोयान्यानरष्णनिकृतध्वानिमहा
दिकैणोक्तंअद्यकृष्णचतुर्दश्यांरात्रौदृढरक्तकुसुमैर्मंडलेसज्जयित्वाअघोरमंत्रेःपुरुषंविशार्यह
नहनद्यातयमारयमारयनोगोन्विधायायद्योगिन्योनरुंयंतितावत्मयाहृष्टा।कृत्वासमध्यादेकावामजं
घायांत्रिशूलेनहतामरष्णनयाहानरष्णनियंतितानिपश्चान्मयागृहीतानितदृचनंश्रुत्वाकोटपालेन
राज्ञान्समीपेगत्वासर्वमपिदृष्टांतेकथितं॥राज्ञापिमहिच्छिकायाकार्यमणिंतंपश्यावृतोनिकेतने
गत्वाविलोकयतयापश्यावंतोविवस्त्रीकृताविलोक्यवामजंघायांलोठनंमवलोक्यविज्ञसोराजा

राम.
५

महाजयकोटयालेनोक्तंनसर्वमपिज्ञातंसत्यंराज्ञाचिंतितं॥स्त्रीवर्जनाश्रमनस्थायंगदेदुश्चेरितानि
चवंचनेचोपमानचमतिमान्नप्रकाशयेत्॥राज्ञोक्तंगत्वामुनीद्रदृष्टं॥अस्यःकोदंडक्रियतेः॥न
हारिकेणोक्तं॥ ॥स्त्रवध्यास्त्रीमरणंगवस्त्रीवानतानिनिज्ञानयः॥येषांचास्त्रीनिसुक्तानिनबध्यंत्रारणं
गतः॥१॥मद्दत्यपराधेस्त्रीणांवर्जनीरंदुः॥ततोमूर्खानाथेनापरीक्षेपयावतानगरादृष्टिर्निसारि
ताउक्तंच॥ ॥निष्टिमतेप्रकृतेर्लोकेचपतितेपतौपंचस्वापत्सुनारीणांपतिरन्यावधीयत॥२॥दु
ष्टिताद्दःसंनसौम्यतोसौरंतयातकः॥मातायथिंसमारुह्यागतोसौनुवनांतरे॥३॥एतत्कथनकंक
थयित्वावेतालेनोक्तं॥नोराजन्कस्यापापंयदिज्ञाननकथयिष्यसितदापंचत्वंयास्यसिएवंश्रुत्वा
राज्ञोक्तं॥राज्ञःपापंघटतिकस्मात्तज्ज्ञातंमूमुनोयस्मात्सततंचारुचरूपा॥चेष्टितेसर्वभूतानां
मशुभेशुभमेवच॥४॥स्त्रविचारेणनरेस्यपापंएवंस्थातावेतालस्तस्मिन्नग्रापीदृहेमतः॥ ॥
इतिवेतालपंचविंशत्योपचयमेकयानकंसमाप्तं॥२॥ ॥श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अथवैरमारभ्य

नेक्षितोयंक्रमः ॥अस्तिधर्मस्थलंनामनगरंतत्रगुणशेखरोनामराजातत्रविष्णुशर्मानामब्राह्मणोस्ति
॥तस्यविप्रस्यमंदारवतीनाम्नीसुतातंतत्रिविक्रमः॥मधुसूदनस्वामनःएतेत्रयोब्राह्मणस्यामं
दारवतीकन्यायाचनायसमागताः॥एकाकन्यात्रयोवराः॥कस्यदीयतेकस्यनदीयतेब्राह्मणो
विष्णुशर्महतिचिंताप्रपन्नोबभूवाहनिसमयेवर्त्तमानेसाकन्याकालरूपेणसर्पेणदष्टा
तांदृष्टापित्रामंत्रिकोत्पाकारिता॥तेनमंत्रिकेणतस्याःसर्वांविक्रांविनिरीक्षितान्नि
वित्रोकनादनुतेनमंत्रिकेणोक्तंयत्हेविष्णुशर्मणस्मिराचरणैर्मानुषंनजीवतिषाएषाकन्या
मृताएवनजीवतिविष्णुशर्मणाहृष्टंकस्मात्कारणंहेषाकन्यानजीवतिकिंविरूपंलक्षणंतत्क
थ्यतांमंत्रिकेणोक्तंयतःयेचमानवमांसहीनचतुर्दंष्ट्रीशृष्टमीएतेतिथयोविषमाः॥सर्वेत्रतुस्मि
न्जोनेवतिएतेतिथयःवारायथाजौमेत्रानेश्वरेचैवग्रहणग्रहसंज्ञयः॥अत्रास्मिन्नागदृष्टस्मिन्नि
र्दिष्टंशास्त्रकोविदैः॥अथनक्षत्राणिरोहिणीचमघाश्लेषाविशाखामूलकृत्तिकाआर्द्रास्वाति

मान्याकुराद्रानक्षत्रमस्तकं॥२॥हिहस्यानानिइंद्रियेषुसर्वेषुचिबुकेगंडमंडलेकंठेवक्षःस्थिरसिरा
द्वोरुद्वोस्त्रयुग्मके॥३॥कृत्तानिकटजंघैकद्वीचमर्मसंधिषुतथापाणिपृष्ठमध्येग्रहोयोनजीवति
॥अथदूषीस्थानानिज्ञोणीघ्राणेमग्नानेचचेत्योचधवलमहेजठरंवरीगुह्यकारेजाणुआकारपर्व
तेः॥५॥वेणुजालंयावटेजंबूपद्मपत्रवरेवनेस्त्रीग्रहेतेषुदष्टायेतेयांतियमंमंदिरं॥६॥दावंस्त्रेदच
वमनंदिवास्वप्नागमनंजननामणानुनाशंचकालदष्टस्यचेष्टितं॥७॥श्रीवात्मगमवत्तद्गणविद्व
न्मोहमारुतःस्त्रियतेनमंत्रिकेणोक्तंहेविष्णुशर्मन्मैवंवदुनाषितेः॥८॥ब्राह्मणेनमंत्रिकवचनेश्रुत्वासाक
न्यानद्यागृहीत्वाचितायांनिक्षिप्ताविष्णुशर्माब्रह्मलोकंयांतिष्यद्यहंसमाययौ॥समायातार
नुतेत्रयोवराः॥तत्रयेनामुपांतंगताःतेयांमध्यात्एकोविप्रः॥तस्यातस्याग्रहीत्वाहेगतंर
गतः॥द्वितीयोमधुसूदनस्यास्थानिग्रहीत्वागंगांगतः॥तृतीयोवामनःतत्रगत्वानेकुरी
रंकंवक्षातत्रैवरहितः॥अथमेनत्रिविक्रमेणकस्मिंश्चित्ग्रामेब्राह्मणैकस्यगृहेगत्वा

भोजनेघाषितं॥तेनोक्तं॥नोत्रिविक्रमनवनामसमग्रहेनोक्तम्॥मध्याह्नेसत्रिविक्रमस्नानसमग्रहेसमा
यातोजनार्थंयावद्रासनेउपविष्टस्त्रिविक्रमोविक्रमेणलोकयतितावत्तस्यभ्रातृणस्यगृहेबालके
नरुदितंप्रारब्धं॥मात्रार्दृषविज्ञातदुःखीत्वातत्कालंक्वालमानेपात्रकेघृतंनिष्कर्षितो
वत्रिविक्रमेणोक्तंयत्॥अहंत्वदीयेगृहेभोजनंनकरिष्येगृहस्थेनोक्तंकस्मात्कारणा
त्॥तेनोक्तंयत्तस्यगृहेदुष्टाभुत्रवधत्सएराक्षसकर्मप्रवर्त्ततेतस्यगृहेनोक्षुधटतेकिं
तेनगृहस्थेनतस्यजल्पितापवादवचनंश्रुत्वागृहस्थोगृहमध्येगातःगतादनु॥संजीवन्या
विद्यायाःपुस्तकमानीतंततःपुस्तकमध्यात्संजीवन्यामंत्रमेकंजपित्वाततस्तस्मीतृतंबा
लकंसजीवंविहीनंत्रिविक्रमेणतत्कोतुकंविलोकितंविचिंतितंच।येनकेनोपायेनैतत्पु
स्तकंममत्वगतितद्गृहंमदीयंनार्योजीवापयामि।तांस्त्रियंपुनःसजीवांकरवाणिततोभोजे
नादनुतेनत्रिविक्रमेणरात्रौचौरदृतस्यागृहेप्रविश्यतत्संजीवन्यविद्यायाःपुस्तकम

राम
७

पहृतं॥ततःपुस्तकंगृहीत्वाहृत्यपत्रकन्यामतास्तितत्रसमायातः।तेनोयोपिमधुसूदनगंगा
यामस्थोनिक्षिप्यपुनर्पिरेतस्मिन्स्नानेसमागतः॥हतीयोवामनस्तत्रेपितत्रवितोसेवत्र
स्तिपरस्परंत्रयाणमपिमेलापकःसेजातः॥तत्रस्थितेनवामनेनतौत्रिविक्रममधुसूदनौदृ
ष्ट्वा॥तौत्रिविक्रमत्वयाद्देशांतरंगतेनसताकाश्चर्यविद्याश्चानीतातेनोक्तं॥तौमित्रमया
संजीवनीविद्याज्ञाताययामृतमानुषंजीवति॥देशांतरंगत्वाश्रुत्रपुस्तकमानीतमस्तितनो
वामनेनोक्तं।मित्रमृतसंजीवनीविद्याज्ञातास्तितत्रएनाकन्यासजीवांकुरुतत्रवात्रेत
त्पुस्तकमुद्घाट्यमंत्रमेकंजपित्वातौमस्मीतृतांकन्यांसजीवामकारि।याश्चीदर्वस्रेहो
ष्ठेनगुणेनसोकुमार्यादीप्तायुतावृत्॥तादृग्रूपेवतेनत्रिविक्रमेणमंत्रमृतापत्निप्यादि
ता।त्रिनिस्तासुरूपादृष्ट्वापरस्परंविषादमाप्तवः॥ततस्त्रिविक्रमोनिवेदयति॥यदेषाम
दीयाभार्याएनाम्यस्ययदहंत्रस्थोनिगृह्यत्वागंगायागतोभूत्॥कृतीयोवामनःकथयतिय

न्मरीयाएवत्नार्यानास्ययतोमयानिःपन्नेर्यावत्तत्रमध्यानंसेवितंएहिनैवत्यक्ता॥यदिमयाघृया
वत्तत्रास्यालस्मारसितंतर्हित्वयासत्तीवाकृत्वामहिनस्मनस्यात्तत्स्वकेनप्रकारेणसत्तीवा
करोतिकृतिपरस्परंविवादःसंजातःतेत्रयोजनानित्येविवादंकुर्वंतिएतत्कथानकंकथयि
त्वावैतालेनोक्तंहेराजन्कथयदिवेत्सिन्नयाएणमध्येकस्यनार्यानवतितद्विचायसित्व
रंकथययदित्वंजानन्नकथयसितार्हिफट्यैस्फुटित्वापंचत्वंयास्यसितनोराजोक्तंशूयतांप्र
श्नमर्वस्वंयदितेविस्मयोदृष्टयेयत्तेनयत्तेनजीवापितासाकन्या॥सतस्याःपिताएवंवदेवति
ननुकदाचिज्ञात्वाएवयतोजीवदायकस्त्रीपितापिजीवमेवदृष्टतिदुःकारणान्नत्वंजीवदा
यकस्त्रिविक्रमःस्त्रपरोयोःस्योनिगृह्यत्वानीर्यगतःसपुत्राएवनतुभर्त्राकदाचित्तत्रास्थि
यहीतुमधिकारपुत्रस्यैवभवतिनान्यस्या॥अतःसपुत्रस्त्रास्थियहणात्॥नतुभर्त्रामधु
सूदनास्यास्तत्रभवतियेननिःपन्नेर्यावत्स्यानकंसेवितंनस्मरसितं॥सवामन

स्तस्यास्तस्यैवएवंस्तुत्वागतोवैतालःमतगुणोघेवादःकार्योनविज्ञेयुकदाचन॥सुजनगुणिनोद्व
यंदुर्जनागुणिनागुणाः॥९॥ ॥इतिद्वितीयंकथानकंसमाप्तं॥२॥ ॥शुभंश्रीनर्मदायैनमः॥
॥अथतृतीयंकथानकंप्रारभ्यते॥ ॥अस्तिभोगवतीनामानगरी॥तत्रराजारूपसेनोनामा
॥सर्वकलासुकुशलःसर्वांगसुंदरःसर्वशास्त्रज्ञवाणः॥तस्यधवल्यहेविदग्धचूडाम
णिर्नामाकीरकोस्तिसचराज्ञारूपसेनेनकदाचिद्वार्त्ताष्टश्लोसुकंत्वंकिंकिंजानासि॥ ॥
शुकउ०॥ ॥राजन्सर्वमेवाहंजानामि।राज्ञाऽादिष्टोऽस्मःयदिजासितत्कथ्यंयममयो
ग्यानार्यंकिंचिदप्यस्ति॥शुकउवाच॥ ॥हेराजन्त्वस्तिमुधस्त्रोमगधेश्वरोनामराजान
मस्यसुरसुंदरीनामदुहिता॥राजन्सातवभार्यानविष्यति॥तथाचत्रास्तियायामागधेश्व
रस्यदुहितायासुरसुंदर्यापंजरस्थासारिकाष्टश्लाहेसारिकेत्वंकिंकिंजानासितयोक्तंहेवि
सर्वमस्महंजाने॥तयोक्तंयदित्वंजानासितन्नसर्वंकथयममानुरूपोनत्वंकिंचिदपिदृष्ट्वास

दुलेऽस्मिन्किं वा नहितयोक्तं देव्यास्ति। भोगवतीनाम्नानगरीतत्रारूपसेनोनाम राजादेविसत
वनन्नसिविष्यति॥ तवयोग्योविद्यतेऽन्यन्नातंतवाग्रेजल्पितंनवाकयते॥ तद्वचःश्रुत्वासा
महाविस्मयेदनयापीडिता॥ यावद्देवन्नतेतावद्राजारूपसेनेनविप्रोवसिष्ठनाम्नायज्ञनीमा
धेश्वरपार्श्वेतादृहितायाचनायप्रेषितः॥ संधिविग्रहकेणासर्वविसरेसमयेराजामगधेश्वरे
णासहनेषादर्शनेकारितं॥ दर्शनानुकूलप्रश्नेजातेमगधेश्वरेणोक्तंनोविप्रआगमनकार
णंकथ्यतांरुक्मंराजन्नविलम्बिकास्तिधवलगृहेगतादनुचिन्तयिष्यामिएतस्मिन्नसमये रा
ज्ञातेषांविलम्पर्यंधवलगृहमध्येऽवसरेदत्तः॥ यत॥ ॥षट्कर्णेभिद्यतेमंत्रश्चतुःकर्णो
स्थितोनवेत्॥ तस्मादेकांतसामाद्यमंत्रःकार्योविचक्षणैः॥१॥ततोराजातेधवलगृहमध्ये रामः
ऽवकारितः॥ दृष्ट्वातेरुक्मंमहाराजभोगवतीनाम्नागरीनिवासिनाराज्ञारूपसेनेननिज ७
विवाहकारणेतवदुहित्रमाचनायप्रेषिताःस्मः॥ राज्ञातेषांवचनान्मुन्नाहेनसताहूपसेन

रणेसारिकोवचोराजन्नस्तूयतांपुरुषाःपापिष्ठाःस्त्रीवधकारकाभवंतिश्रूयतामार्यकपानकमेक
मस्तिराजन्नस्तूयतां॥अस्तिश्रीलापुरंनामानगरंतत्रमहाधनोनामश्रेष्ठिसतस्यधनरुयो
नामापुत्रःसपुण्यवर्द्धनेनगरेश्रेष्ठिउनयचतदुहितयासहपरिणीतः॥तस्याराजमती
नीमातेनधनरुयेनराजमतीपरिणीयत्वायितुर्गृहेमुक्तातनोधनरुयस्यपितापंचत्वं
गतः॥ततस्तेनसर्वंविद्यमानंधनंद्यूतेनहारितंहारितारुचुसुरस्यगृहेभिक्षना
यगतःकतिचिद्दिवसानतत्रस्थित्वासासरणंनार्यसंबाद्यस्वसुरंमुक्त्वाप्यस्वनगरमे
परिचलितः॥यावत्मार्गेगछतितावत्तेनधनरुयमेननणितंयतनहेप्रियेअत्रचोरस्यम
हाभयंवर्त्तते॥त्वंतावत्सरणानिस्वर्णयापिधानेवस्त्राणिममहस्तेसमर्पयत्वमिमंव
स्त्रंश्राकलंपरिधायमार्गेयास्यन्ति॥यदिएवदुर्गमोमार्गोव्यतीतोभविष्यतितनोदंत्वावस्त्रान
रणानिदास्यामिइतिकथयित्वातस्यावस्त्रानरणानिस्वहस्तेगृहयसापानीयमिषेणाध

रात्रि
१०

कूपेपातितातस्याःसस्यसर्वमपिनेपथ्यादिकमादायनिजनाथेन॥साकन्याकेनचित्पथिके
नकूपान्निःसारितापुनर्न्यायंत्यपिचगृहेगतासातांमातांपितरमाप्यांश्चएमेकंश्लोकंविधायसा
कन्यासमाख्यातिस्मातस्माद्दृष्टंयत्तद्देवलेमेजामातकुत्रनेगः॥तयोक्तंयत्तमम
र्त्तचोरेनीतःतेचोराःकुत्रापिप्रणष्टगताः॥ततत्तज्जामिमात्रंतेनधनरुयेनतस्या
:सर्वाण्यपरणानिद्यूतेहारितानिनिश्चस्यितादनुपुनरपिस्वसुरकेगतः॥यावद्गागछतिना
वद्भेभार्यादृष्टतेनचिंतितंतावन्ममयाइयंव्यापादितादुष्टकर्मतन्नसमामाना यावदेवंचि
न्तमध्येचिंतयतितावत्तयोक्तं॥यत्॥मानैःस्वामिनाएवमुक्ताकरेगृहीत्वास्वगृहेनीतः॥त
तागतमवलोक्यसर्वेपिस्वसुरजनःसोत्साहःसंजातःकतिपयदिवसान्तत्रस्थित्वास्वपने
सुप्तांतार्यांव्यापादृष्टं॥ततःसर्वेषापुरुषेणनमेप्रयोजनं॥राज्ञातस्यावचनंश्रुत्वाकीरः
प्रणः॥सोशुकस्तंकिंवदसिनदुरं॥शुकउ०॥ ॥यत्वाजीवारुनत्वोहानांकाष्टपाषाणवासु

स्त्रीनारीपुरुषतोयानामंतरंमहदंतरं॥२॥ ॥असत्यतावंचकत्वंचंचलत्वमसाईवं॥अशौ
चंनिर्दयत्वंचस्त्रीणांदोषाःस्वभावजाः॥२॥ गौडेवच्छेसिंकांचनंनामानगरंतत्रसागरदत्तो
नामश्रेष्ठि॥तस्यश्रीरत्नोनामापुत्रः॥तेनश्रीरत्नेनश्रीपुरेनगरेसमुद्रदत्तस्यदुहितापरिणीता॥सोपिश्रीरत्नयाएकानिगृहीत्वाप्रवहणकेचढितः॥साऽनयश्रीपितृगृहेसयौव
नासंज्ञाताश्रीवनमुद्रमकालेनवतिचविरूपकेपुत्रावणंयद्दृष्टिपावकसामयेनिंब
फलस्यापिमाधुर्यंभवति॥१॥साप्रतिदिनंनिजभुवनस्योपरिस्थितासतीराज
मार्गमवलोकयतिप्रतिदिनंराजमार्गेविलोकयतोराजमार्गेगठमानः॥सुंदरीयुवापुरु
षोदृष्टः॥तयासखीमालिनीतस्यपुरुषस्यसमीपेदूतीकाप्रेषितागत्वासखीतस्यापुरु
षस्यसमीपे॥सोमन्नाथावतार॥समुद्रदत्तस्यसुतात्वयासहसंयोगंवांछतिसोऽहंसो
स्त्रिग्रहंनिर्गत्यसमयेतवयहेत्यागमिष्यामिसत्यं॥सुस्त्रीतांपुरुषंदृष्ट्वाज्ञानंपित

रंसुतंक्रियतेयोतयःस्त्रीणांसामयान्नमिवान्नमि॥१॥एतकुंभोपमानारीपुरुषंवक्लिवर्चसं
स्नेहायवतःकुंभनदृतस्त्रीषुस्वभाविता॥तयोःस्त्रीपुरुषयोर्मेलापकःसखीगृहेसंजातः॥तोदि
नेसुखसंभोगंकुर्वतः॥कतिपयदिवसेसत्यःपरिणीतभर्त्तासमायातः॥तंभर्त्तारमागतं
दृष्ट्वासाचिंताग्रपन्नासंजाता॥ ॥किंकरोमिकुगछामिकोमांधारयितुंक्षमः॥इतिश्रीचय
तिनवसुज्ञानहयानन्नी॥तंनचोत्तमवेदसर्वंसव्यग्रेदृष्टंतंकथितं॥तदंतरंयामातृक
संधासमयेवैतालिकंकृत्वान्नायनवेश्मनिसमागतः॥सान्नार्यावत्कारेणमात्रायुक्त
तिनान्नःसमीपे॥ययाचयाचसपरिणीतभर्त्तास्नेहवचनानिवक्ति॥तयातयास्यात्सम
धिकंदुःखंप्रवर्त्तते॥ ॥क्लेदंमनोनवगतेकथयंतिभावानाभुजस्तनविलेपनदर्शनेवा
स्त्रामिसंयमनकेशविमोक्षणंचदृष्ट्वेपकंपितकटाक्षनिरीक्षनानि॥१॥साचपराङ्मुखीदृत्वान्ना
यनेस्वपितातेपरिणीतभर्त्तारंनिद्रावशंज्ञात्वान्नायनाद्रुतायसखीगृहेयावद्गतिताकस्मा

१२ गोचोरेणदृष्टाचोरेणचिंतितंएषास्त्रीमारणंकृत्वागमिष्यतिएनंहिचिंत्यचोरेणापितस्याःदृष्टो
भायः।।यत्रनयपतिर्द्वितीयमृतकंचितत्रताम्रनिष्ठुरकषायमुकुलीकृतताम्रनेत्रः।।क्रूर
हरत्नरागाकृतीकांत्रेष्यदर्वसरसमभिधायक्रोधसंकेतनंवानमितिखलुयस्यवक्त्र
मीदृशेयोगार्केयंपतिमरत्नसंज्ञायकंविप्रलब्धो।।४।।यादृतीकागमनकालमपारयंती
सोढुंस्मरज्वरयान्निपीडामितेचनिर्यातिवक्त्रंजनाधरपानलोलासाकथ्येतेकविवैरनिसा
र्दिकैव।।५।।तावत्सउपपतिस्तस्मिन्स्थानेसमागछत्।दिववशात्कोटपालेनचौरोयमि
त्याशंकितः।। ।।सांगमविरहवितर्केवरमिहविरहोनसंगमस्तस्याःसंगेसेवनदेका
न्निभुवनमपितन्मयंचविरहे।।६।।यासाद्दिसायधिचमाहृष्टातःसापुरःसांगेसपर्यंके
सोहिन्हिहिन्हिचमातर्हियोगाकुलस्यहंहोचेतःभ्रमितरलसानास्तिमेकापिसामासामा
सामाजगतिसकलेतर्हियोगातुरस्या।।७।।सायत्रमृतपतिःकोटपालेनव्यापादितपापिन रामः १२

।।तत्रहिन्हाप्यसापीमृतेनपीडितासतीतंमृतकमालिंगयतिविलेपनकुंकुमतांबूलादि
नायत्सुरतेउपचिंतनंसर्वविद्धातिहृयोमृयस्तस्यमुखंकामातिरायेनचुंबतिचोरो
पिदूरस्थःकौतूहलेनतस्याविलसितंमृतकेनसहक्रियमाणमवलोकयतिायतोविक
लयतिकलाकुन्नांगंहसतिाश्रुचिंपंडितंविडंबयतिाअधरयतिधीरपुरुषंहसेनमकरध्व
जतरेव।।यंचिंतयामिसततंमयिसानरक्तासाप्यन्यमिछतिजनंसजनोन्यसक्तः।।आमतृक
मपिपरिचुंबतिकाचिदन्याधिकृतांचतंचुम्बनेचदृशंचाः।।तावदिहनीलमयेवरटस्थितेन
यक्षेणचिंतायदहंक्षस्यमृतकस्यमध्येप्रविश्यक्षनयाग्रहसंयोगंकरोमिएवंविचिंत्यतस्य
मृतकस्यमध्येमक्रमितः।।यंक्रमित्वातस्याःयहसंयोगेक्रियमाणेयदितेननस्याइंतेनासि
क्तोटितोचोरेदूरस्थःसर्वमपिदृष्ट्वातंविलोकयतितततस्तांरुधिरंचर्चितांगीसरक्तांसमा
लिंगतांतस्याःस्वरूपंविलोकयन्यत्रैकोहिग्रहविद्यावन्सूर्योउदेतिनावत्त्वंपरिणीतस्तुः

समीपेऽग्रायनेकृत्वागुरुतस्त्राष्टेस्त्रयारोदनीयेऽइतितस्यावचःश्रुत्वापरिणीतमर्तुःसमीपेमुक्ता
उच्चैरुदितमारब्धेतस्यास्तंछ्रुत्वाकुटंबिकःप्रधावितः।।तोकेरुक्तेायत्हेनिष्ठुरापापि
ष्टक्रूरकर्मन्त्वयाकस्माकीयसुतायाकस्मान्नासिकाछिन्नातत्तेनचिंतितं।।अद्यममसमु
द्गमेजातः।ययाचनविश्वसेत्कस्मैसर्व्वस्मान्नास्त्रपापीनाविश्वसेत्नाविश्वसेत्कपित्वा
त्रीद्रस्त्रीचापित्रंत्रीविश्वसेत्।।।।जुक्तवद्किंनविद्यतेपंतिकिंनजानंतियोगिनः।मद्यपाःकिं
नजल्पंतिकिंनकुर्वंतियोषितः।।अस्वप्नुर्तरासःप्रातःदोषकारीभणित्वाराजकुलेसमर्पि
तं।।राज्ञानिर्णयोविहितःयत्स्त्रस्त्रैःस्त्रीघातकःस्त्रीमारोपणीयःयावत्तवधस्थाने
नीतःतावत्तत्रतंत्रचौरेणराज्ञाविज्ञप्तः।।देवन्न्यायंमाकुरुमास्त्रांतंचौरेणकथि
तंथमधिकारैःपुत्रकमात्रोकथमणितं।।ज्ञाताज्ञानंरक्षणंस्मकराज्ञः।स्वर्गस्थकाणं ।।अन्यरक्षोनरक्षेयस्मात्यक्षसदाप्रजाः।।।एषराजधर्मेचौरेणएवंकथितेसतिया

मानकोवस्त्रपरिधायमुक्तः।।सानारीगर्धभेस्थापयित्वानगरस्यपश्चिमद्वारेनिर्घाटिताविर
ग्धचर्चामणिनासुकेनोक्तंएवमीदृग्नारी।।तत्रताकुलावियस्मिन्नावंपरित्यज्यदिव्यरे
ह्रोमृत्वागतौ।तौत्रिदशेएवंकथानकंकथयित्वावेतालेनोक्तंहेराजन्कथयस्याधिकं
पापंजनयतिनिघृणोयोषितः।।एवंश्रुत्वागतोवेताल।। ।।इतिचतुर्थंकथानकंसमाप्तं।। ।।श्री
नर्मदायैनमः।। ।।पुनराजातस्मिन्वृक्षेगत्वातावंगृहीत्वागच्छतितावत्तवस्थितेनवैना
लेनोक्तंराज्ञाकर्णय।अस्मिन्वर्द्धमानेनामानगरेतत्रभूद्धिगोनामराजासचश्वास्थान
मृगोनिवीक्षः।।एकस्मिन्दिवसेदक्षिणयात्रावरोनामसेवाकरणायसमायाता
नः।।प्रतिहारेणोक्तंराज्ञासहदर्शनंकारापितंराज्ञोक्तं।।दिनपंचिकायांतवकिंक्रियतेसा
रवरेणोक्तं।।आर्यासुतदुहितास्तिचत्वारिएव।देवपंचमोनास्ति।राजसभायांसर्वेपिरा
जपुत्राहसिताः।चिंतितंराज्ञाकिमर्थंवक्रुधनेयाचतेवक्रुधनेप्रदत्तंकस्यचित्सफलं

भविष्यतिराज्ञोगोडाधिकस्याकर्णितः॥ आदेशोऽस्ति॥ अस्यवीरवरस्यसुवर्णसहस्रमेकं
दातव्यंवीरवरोभोजनादिकंगृहीत्वाग्रहेगछति॥ राजपथेनक्षत्रसेनाचारणाभ्यर्णेनो
गरंप्रविशतिराज्ञोराज्ञःसभामेपेगत्वाग्रायनंकरोतिनित्यंयेराजावदंतिनतेनाष्टदशति
॥अहंरेकंतिष्ठतिनाष्टदशतिकस्मिंष्ठंतिअहंवीरवरस्तिष्ठामि॥एवंराज्ञोराज्ञोराजाष्ट
छति॥तदावीरवरोनाष्टदशतिएकस्मिन्दिवसेनित्यंसमयेनसभास्थानमभ्योगत्वा
नात्वानारीणांहस्तंगृहीत्वारुदति॥राजाश्रृणोति॥राज्ञोक्तं॥कारेकोस्तिवीरवरेणोक्तं॥अहं
तिष्ठामिराज्ञोक्तंरुदंत्यानार्याःनाहंशृणोमिदेवश्रृणोमिराज्ञोक्तं॥अस्याःसभीपेगत्वास्व
रूपंपरिष्टासमागछाज्ञानीयाःप्रेक्षणोऽत्यावाधाव्यसनागमोमित्रंचापदकालेचत्रा
योंचविनश्यंति॥१॥ततोवीरवरोरुदंत्यानार्याःसमीपंगतः॥राज्ञावीरवरस्यसाहसमवलो
कनायपरंप्रस्थाप्यमोनंबध्वाष्टष्टोगतः॥तत्रदिव्यानारीणांमूर्छितासुलेकैरुदंती

DR BHAU DAJI

नारीदृष्ट्वा॥ ॥नृत्यतेकंदतेचैवबाधतेकस्यतेपुनः॥रोदतेवासुदीनंचकरुणंचातिदुःखि
तं॥१॥अहंदुःखीतियापात्माधुनोत्थंगमुर्मुः॥आस्योटयतिगात्राणिउत्थत्यप
तत्तेनुवि॥२॥वीरवरेणोक्तं॥कात्वंयत्तायंकरोषि॥तयोक्तं॥राजत्वत्पुरंमूढनोपिराजस्या
नुपश्यंयो॥वीरवरेणोक्तं॥यदितंराजत्वत्पुरंवर्त्मसेतर्हितंकेनकारणेनरोदिषितयोक्तं॥
तीयेदिवसेराजामरिष्यति॥अहमनाथानविष्यामितेनकारणेननरोदंमिवी
रवरेणोक्तं॥कोपुपायोस्तियेनराजानंजीवंतंपश्येयं॥राज्ञोयस्त्रियाःपदरिकायाः
पुत्रोगत्वायदितंस्वहस्तेनखड्गमादायनिजपुत्रस्यशिरःछेदंकरोषि॥तदाराजायु
र्जीवतिएवंश्रुत्वावीरवरेणोक्तं॥अहंकरोमिइतिकथयित्वावीरवरोनिजभुवनेगतः॥रा
ज्ञाष्टदात्वयोगतः॥वीरवरेणसायंगृहेगछताप्तिनासर्वंवृत्तांतंकथितं॥ ॥नार्यांचे
यंविनाशाद्यीमर्वलक्षणंसयुतास्वेछयामधुरात्वापानदीरवखर्गिन्नी॥॥अवन्तीनामि

गंनीराकरनीरुघनस्तनीमृगीचकांतनिशांतायुष्कृतकमलानना॥२॥स्वामिनीगुणांतरतेगुणा
वतिमत्येनुहत्तिनिकस्तत्रेचमित्रेचानुयवर्गेनिवेद्यदुःखमुरतीसवति॥३॥तेपुत्रायोषितुर्नेत्रा
;सधिनायस्तुयोषकः॥तन्मित्रंयत्रविश्वासोमानार्थंचपतिव्रता॥४॥पुत्रोयत्नात्स्वार्थकरीच
विद्याश्रीरोगतामित्रंत्रयमागमत्र॥मार्यविनीतास्त्रियवादिनीचदुःखस्यामूलोद्धरणेमिर्पच
॥५॥श्रविनीतोमृत्यजनोनृपतिरज्ञानिमित्राणि॥श्रविनयवतीचनायमिस्तिमूलानिच
त्वारि॥६॥कोतिविरोगस्वजनायमानेक्षणस्त्रीपेक्षुन्नपसेवारिद्रावात्वि मुरवाःमुत्रा
विनाग्निनापेचदहंतिदेहं॥७॥किबहुनाजल्पितेनत्रहमद्यमरिष्यमितंसुतं॥त्रमीतस्यहि
दातारंभर्त्तारंकानहन्यात्॥८॥नचपुत्रेणसमंकार्यंस्वजनेश्वापिबांधवैः॥नपितानचमातात्व ग्रम-
द्विस्वामिनमतिर्मम॥९॥मत्यजामिमपतिंदेहंस्वामिनंपतिव्रता॥नर्त्तारमाभयंसर्वस्त्री १५
णांधर्मसनातनः॥१०॥त्रंधंकुब्जंकंचेवकुष्ठंगंव्याधितंहितंसर्वत्राप्यसमर्थंचभत्यजेसा

मह्यसती॥११॥पङ्गुंचहिनर्नृणांक्लेशंभोजयतेपिवा॥प्रियंवदतियानित्यंमुच्यतेसामहासती॥
१२॥शुश्रूषयातुयानित्यंनर्तुस्तुहितवत्सलाःश्रांतोग्लानापिनाक्रोशत्युच्यतेसामहासती॥१३॥
एषधर्ममयाज्ञातोनारीणांचोत्तमागतिः॥त्रन्यपुरुषंनयत्नंतिसंत्राणंगोचरेरपि॥१४॥किंबहुना
पुत्रेणोक्तेः॥मातापरिविषंदद्यात्पितापिक्रयतेयुतं॥राजाहरतिसर्वस्वंकात्रत्रविनिवेदना॥१५॥
पुत्रेउवाच॥धन्यामातरहंमन्येआत्मानंसुवत्रये॥आत्मानंजीवतुनाधियः॥१६॥तद्यज्ञा प्र
छुत्रेनचितितं॥यतास्त्रीक्रंतत्रत्यं॥सासासंयद्यतेबुद्धिःसामतिसाचभावना॥१७॥सदायासा
दत्रीज्ञेयायादृशीत्रावितव्यता॥ ॥वीरवरेणसकुटंबेनतद्वारिकायाःपुरतोगत्वादृत्युक्तंप
त्रमपुत्रंजीवतंवेनराजात्रतंजीवतु॥तद्वारिकाधीसुताजीवतु॥दृत्युक्तावीरेणएवंदुनपु
त्रस्यमस्तकंछेदितं॥त्रग्निन्यासावटुरिकामात्रष्यनिजोदरंस्फोटितं॥मातदुहितरौपति
तेदृष्ट्वात्मानंघ्यापादितं॥वीरवरेणोक्तंवातावत्तुकुटंवकुयःसज्ञानः॥कस्यार्थेसुवर्ण

१६ सहस्रंगृह्णीष्यामि॥ ॥यस्यनार्यागृहेनास्तिसाध्वीचैवमनस्विनी॥अरण्यंतेनगन्तव्यं॥यारण्यं
तयागृहं॥१॥सतानास्वर्गमाप्नोतिदृढकीर्त्तिर्नरोभवेत्॥संततिर्यत्रतःपात्यास्वर्गसौख्यप्रदा
यिनी॥२॥एवंसंचित्यसोवीरस्वामीभक्तकचेतसः॥स्वदेहान्मस्तिरःछित्वापतितोधरणीतले॥
३॥चिंतितंराज्ञामार्येऽहंबह्वयोज्ञातः॥ममराज्यस्यकिंप्रयोजने॥राज्येसतिमहदुःखसंघि
विग्रहचिंतया॥पुत्रादपिनयंयत्रतत्रसौख्यंहिकीदृशं॥४॥छुरिकामादायययौराजामस्तिरश्छेदं
करोतिनावज्रराक्षसीयोक्तं॥पुत्रंहरंतीगतुष्टाहंतवसाहसेन॥वरंवृहियदिहेवेत्यसेतुष्टा मृ
तानोदाहिजीवितं॥अंबिकायःपुत्रमारेनसर्वेषामादिजीवितं॥१॥अन्यतमयेहरंतीगदेवेन रामः
वीरवरस्यार्द्धराज्यंदत्तं॥ सकृज्जल्पंतिराजानःसकृज्जल्पंतिपंडिताः॥सकृत्कन्याःप्रदीयंते १६
त्रिण्येतानिसकृत्सकृत्॥१॥एवंत्रयित्वावेतालेनोक्तंयोमध्येकंसत्वाधिकः॥राज्ञो
क्तं॥राजासत्वाधिकः॥केनकारणेन॥राज्ञोक्तंराज्ञार्थेमत्याःप्राणत्यागंकुर्वंतिपुत्रमेत

तस्मात्पार्थेस्वामिनोवधः॥राज्ञाआत्मानंहरणंकृत्वाहतुमारब्धं॥ततोवराजासत्वाधिकः॥एवं
श्रुत्वावेतालोगतः॥ ॥इतिचतुर्थकथानकंसमाप्तं॥४॥ ॥हेराजन्त्रार्कणामाऽस्तिउज्जय
नीनामनगरी॥तत्रमहाबलोनामाराजा॥तस्यसंधिग्रहोदिरासनाम्ना॥तस्यसुतासंमरो
दरीनाम्नासाचवरयोषाबर्त्तते॥दुर्हिश्लोकं॥अहंतस्याताभाग्यस्यसम्यक्गुणंनवेति
॥हरिहासोगतागीतानार्कंचरापिपुराणंश्रुतवित्तीतःसत्यंयोतिगमतिवयोदूरंगपत्र
त्रयंचोयाहासप्रभातिवचनेमोक्षपदवीवयतक्रानीमःकाचलिपुरातवेषमहिमापिहस्ति॥
धिपतियार्श्वेराजाहेरीनगतः॥यत्रराजासर्ववरीजातस्तहाराक्षसहरंत्रीनेजातु॥श्लोकं
॥पठतीकालकालरूपंकरंतेनपतितंकालःसंप्रातिवर्त्तनेकलिरसौमतीनरादुर्मतेरे
णास्वप्नत्वंगताःकरंभरेतिगतापार्थिवाः॥नानाश्रीरगणमुक्तीतिष्ठपिवीमार्योज
नः॥स्तीतेयंपुत्रस्यापिनविश्वसंतिपितरःकंसुगंवर्त्तते॥१॥धर्मःप्रव्रजितस्तपःप्र

१७ चौरवनेसत्यंचदूरेगतंदृष्ट्वोमंदफल्गानपाश्वेकुटिलान्नीत्वागतान्ज्ञात्वा॥तोकाःस्त्रीपुरुषाःस्त्रियोपिचापत्यावात्सल्यिोगान्निर्णीसीधुसारतिदुर्जनोविलसतिप्रायःप्रविष्टेकलौ॥१॥तत्रोक्तिरस्यज्ञास्यतेकेनागत्यदुहितायाचिता॥हरिसेनउवाच॥तंयस्यासम्यक्गुणाःप्रविष्यंतितस्याहंदास्यामितेनोक्तंमयापार्श्वेसम्यक्गुणाःयेतानर्हिकथयतेनखड्गेनघटितोरयप्रदानितः॥सरथोद्यानमागेयातिष्ठावधिचदितोढुंढारेमुक्तः॥उक्तंचन्यायमंत्रीहरिसेनपुत्रेणराज्ञेनोनिजभगिनीज्ञात्वाएकायप्रदातिनिजगुणाःकथिताः॥सर्वत्रयप्रदत्तानामि॥केनाप्यागत्यमानुसमोपेदुहितायाचिताताेनाप्युक्तंमामिमंगुणाः॥इत्युक्तेसतियापिदुहितातस्यदत्तातेनोक्तंअहंत्वद्वेधोवरौतोनहरिसेनहत्तयाणामापिमेलापकःसंजातः॥परस्परंदुहितरंनेष्ट्वासर्वेयिविवादंगताः॥एकाकन्यान्नयोवरःकस्यपाणिग्रहणंनविष्यति॥एवंचिंतापन्नपत्नीहरिसेनः॥सातिरूपवतीगुणिता

राम. १७

॥रात्रौविंध्याचलेनराज्ञसेनगृहीता॥प्रभातसमयेत्रयोवराःसमायाताः॥हरिसेनत्रयाणामपिआसनंदत्वापितं॥तेषांमध्येत्रानीष्टः॥सुताकेनहृता॥तेनोक्तंविंध्यापर्वतेनराज्ञसेननीता॥तदाऽस्त्रपाणिनोक्तं॥अहमानेष्यामिकृतीयेनोक्तं॥अस्मत्पोरथेआरूढोभव॥तस्मिन्रथेचढीत्वाराक्षसंव्याघ्यकन्यासमानीता॥तस्यात्रचैत्रयोपिविवादंकुर्वंतिचिंतितं॥पित्राकस्मैदीयतेएवंकथातंकंकथयित्वावैतालेनोक्तं॥राजन्कथयसर्वपवित्रिष्टगुणाः॥कस्यकन्यानविष्यति॥राज्ञोक्तं॥उपकरणंहृतोज्ञानविज्ञानौ॥उद्यमंसाहसंधैर्यबलबुधिपराक्रमः॥षडेतेयस्यतिष्ठंतितस्माद्देवोपिशंकते॥१॥निर्विषेणापिसर्पेणकेर्तव्यामहतीफटातास्मिन्विषंनाचतुत्राटोपोभयंकरा॥२॥अतःकारणत्रास्त्रपाणिर्भार्यानविते॥एवंश्रुत्वागतोवैतालः॥ ॥इतिपंचमंकथानकंसमाप्तं॥५॥ ॥श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अथअत्रावंहरूपंप्रयत्नंतं॥महाश्रीमंमहावाहंनमामिगणनायकं॥१॥महाराज

आकर्णय अस्तिधर्मपुरी नाम्ना नगरी॥तत्रथर्मसेनो नामराजा॥तस्यमंत्री श्रीधरो नाम्नो रे
वराजराज्यवरपुत्रो नास्ति॥अपुत्रस्यगृहंशून्यंरिपवः॥शून्याःबांधवाः॥मूर्खस्यहृदयंशू
न्यमदर्शनेदरिद्रिणः॥१॥एवंमंत्रीवचनेश्रुत्वा॥अलाभाप्रतिकुसुमःफलेनरहितद्रुमः॥
यथैकश्चैकशाखावानिरपत्यस्तथानृपः॥असंबुद्धोपपुत्रस्यनित्यमेवयरस्यरः सीरं
त्यमावमानेचगृहंत्यक्त्वेपनायकं॥२॥मंत्रीवचनेश्रुत्वाराज्ञादेवनायतन—तुमारछं
॥तस्यादेव्याःप्रजोस्तुतिंकरोतिनमस्तेदेवदेवेत्रिशूलेनमोविष्णुवंदिते॥शिवदेहस्थितेमो
स्तोमहालक्ष्मीनमोस्तुते॥३॥यहरेविमहाचंडिचामुंडेचंडरूपिणी॥चंडमुंडेचविशोहेचं
डयोनिनमोस्तुते॥४॥इतिस्तवेनदिव्येनराजाआराधितासती॥संतुष्टानवराजेंद्रवरंवृद्धिय
यौसुतं॥५॥हेदेविअवंहितुष्टामिपुत्रंदेहिसुरोत्तमे॥मनेरेथुक्तं॥ शूरोपराक्रमीवरस्तवपु
त्रोभविष्यति॥६॥ततश्चंडीकानमस्कारणयराजपुत्रोमित्रेणसहागतः॥तेतराजकी

पकन्यारूपवतीतत्रैवदृष्टा॥तद्रूपंदृष्टाराजपुत्रेणसहाग्निवाक्याःकायात्रग्रेविप्रतः दे
वियस्त्रियाःसहसंबंधोनविष्यति॥तदाक्रोधायमस्तकेनतवदृष्टांकरोमिएवंमणि
त्वाग्रामेगतः॥तद्दितदृवोविरहवेदनाराजासिंहेणतत्पितुरग्रेकथितंतस्यपितातत्रगत्वादु
हितायाचिता॥राज्ञोस्माहेसातिमारब्धा॥तस्यपुत्रेणसहसाकन्यविवाहिता॥कतिपय
दिवसादूर्जनार्थंगृहीत्वामित्रेणसहश्वसुरगृहेमित्रनायसमागछतिस्म॥ग्रामयोरंत
रंयावद्गछतितावच्चंडिकायतनंदृष्टं॥हेप्रियेयावदहंदेवीनमस्कृत्यागछामितावत्त्वं
मित्रेणसहैथात्रतिष्ठ॥ततोसौदेव्याग्रेगत्वानमस्कृत्यकुरिकांवामहस्तायनिजाशिरःछित्त्वा॥तदा
मित्रेणसएतंममज्ञानात्रद्यापिनागतोऽद्यगत्वाविलोकयामिकंचवेलांतत्रा॥यावदा ग
छतितावन्मृतोदृष्टः॥तेनचिंतितंममायाराधश्चढिष्यति॥यदनेनव्यापादितोराजपुत्र
त्रः॥तेनापिठुरिकामादृष्यनिजशिरःछित्त्वा॥बद्धविलंबनणीत्वासास्त्रीरूपमायाता

DR BHAU DAJI MEMORIAL

।।द्वावपिपतितोरङ्गातयाचिंतितं।।ममजीवितश्चैनकिंयदिस्त्रीसंनर्त्तमतोहमपिमरिष्ये।।
।।न्निजोन्नरीयेनपात्रंकृत्वाकंहेत्यपयतिनावत्तत्रश्रावायादारिकयोक्तं।।हेबालेतुशंद
वरंब्रूहिहेहेवियदितुष्टासितर्हिद्वावपिसजीवौकुरु।।इत्युक्तंकबंधंत्रीषेनियोजयु
।।तयाउक्तंतयासमानवस्त्रालंकारत्वात्मित्रस्त्रीवेषंत्यक्तुंकबंधेतियोजितं।।त्यक्तु
स्त्रीवेषंमित्रंकबंधेनियोजितं।।सजीवौजातौ।।एवंकथानकंकथयित्वावेतालेनोक्तं।रा
जन्नकथयकस्यस्त्रीयानवाति।राज्ञोक्तं।।सर्वौषधीनामन्नंप्रधानंसर्वेषुदेवेषु
ष्वेषुजलंप्रधानं।।सर्वेचसौख्येप्सवःप्रधानास्सर्वेषुगात्रेषुशिरःप्रधानं।।।।ततःका
रणात्तयस्यमस्तकंनस्यस्त्रीयं।।एवंश्रुत्वागतोवेतालः।। ।।इतिषष्ठंकथानकंसमाप्तं।।
।।स्त्रीनर्मदायेनमः।।विवादेखल्वकेयुःप्रधानेकृषिकर्मणि।।।।एवंश्रुत्वाचस्मरेद्यस्तुनक्षिद्र
वंविनायकं।।१।।अस्तिचंपावतीनाम्नानगरी।।तत्रचंपकेश्वरोनाम्नाराजा।।तस्यरा

DR BHAU DAJI MEMORIAL

२०

॥स्वयंवरंनगछामिननोहेतस्त्रेयाःयस्मात्रूपंचलेज्ञानेगुणाश्चयेविद्यते॥एवंश्रुत्वानानादे
शाच्चत्वारोवराःसमायाताः॥राज्ञादेशेनचरोपिवराज्ञास्थानभूमौसमायाताःभणितंच
राज्ञा॥कथ्यतांनिजगुणाःएकेनोक्तं॥अहमेकेनदिवसेनपंचस्फुटकान्निष्पादया
मिएकंज्ञात्वाभणतियदहमिदृशंपटंवयामितदाभवतांगत्वागायकरोमि॥चतुर्थेनार्यायो
॥यचमेविक्रियतेज्ञानाठारन्नादिकंकरोमिममसंगमेदृशीयोतास्ति॥रूपंप्रत्यक्षमेव
दृश्यंद्वितीयेनोक्तं॥केचिज्जलचराज्ञीवाःस्यलचराषट्पदाःसन्तिपांजानामिममबलेनदृशी
योनास्ति॥रूपंप्रत्यक्षमेवदृश्यंतृतीयेनोक्तं॥अहंनाम्नादक्षेममाणःसंग्रामेकेनापिनजि
तो॥ममबलेदृशीयोनास्तिरूपंप्रत्यक्षमेवदृश्यंचतुर्थेनोक्तं॥अहंसम्यक्नाट्यंजानामि
ममबलेनदृशीयोनास्तिरूपंप्रत्यक्षमेवदृश्यं॥सर्वेषांवचश्रुत्वाचिंतिराज्ञाकस्यदीयनेक रा.म.
स्यनदीयतेसर्वेगुणात्रयंदृष्टाः॥ननोदृष्टिर्मुखमवलोक्यभणितंराज्ञापुत्रिसर्वेगुणा २०

त्रयंदृष्टाकस्यभार्यात्वंविष्यसिस्मालक्षितासतीप्रतिवचनंनददातिएवंकथानेकंकथयि
त्वावैतालेनोक्तं॥राजन्कथयाकस्यभार्यात्वंभवति॥राज्ञोक्तंस्वजातिवशात्क्षत्रियएवनोपर
दृष्टंवैतालेनोक्तंसर्वेसामान्यगुणाः॥राज्ञोक्तंपंचस्फुटिकान्निष्पादकःसमर्थः॥
द्वितीयोवैरूपः॥यःसर्वेषांज्ञानाभिप्रायंजानातिसज्ञानीतिरू
पामपिकन्यकारूपाश्विनीनजीवात्मानंवेत्तिवाक्यंसदृशंवक्तुंलोहः॥गुणाःसर्वत्रदृश्यंती
तिदृष्टंवैफल्यंनिरर्थकः॥वासुदेवनमस्येतिवसुदेवंजनाः॥७॥इतिश्रुत्वागतोवैताल॥॥॥
इतिसप्तमकथानकंसमाप्तः॥७॥ ॥अथाष्टमंकथानकंप्रारभ्यते॥ श्रि
मत्सेवाङ्घ्रियंसर्वंयत्प्रसादाद्धियीयते॥१॥अस्तिमदनवतीनामनगरीतत्रराजागुणाधि
कोनाम॥तस्यद्वारेहरदेवाभेवाकरणायराजपुत्रोवीरसेवनामसमायातः॥राज्ञा
राजपाटिकायांनित्यमेवश्ववत्यागाकरोति॥यत्किंचिन्नेनधनमानीतमभूत्सर्वंमे व

स्मरैकेनन्यायितं॥निर्दैजातेसतिपतिरिवारोपिगतः॥अन्यस्मिन्दिवसेराजादुष्टनरमारवेटकेन॥
तः॥परिजनैर्नसर्वोविस्मीतः॥तत्रराजागोजोनेनातिचिंतितेराजाकथंस्वनगरंगमिष्यामि
यावदेवचिंतयति॥तावन्निर्दैनैर्नसेवकेनागत्यनमस्कृतः॥राज्ञोक्तं॥कथमत्रागतः॥तेनोक्तं॥तुरं
गमदृष्टोवेगेना॥गतः॥उक्तंच॥ ॥यदिक्षितेतनयलालनाहेवयंत्रयोनर्हीपःस्वकर्मणोमम
दिवाप्यलूकोयदिनावलोकतेतदापराधःकथमंशुमालिनः॥१॥पत्रेवसंतमासेक्रीडांतिम
यत्नवनरादूत्रकरीरपेत्रं॥तावत्किंहोघोवसंतस्य॥२॥पत्रंनैवयदाकरीरविटपेहोघोवसं
तस्यकिंनोलूकोन्यविलोकितेयदिदिवासूर्यस्यकिंदूषणं॥वर्षान्नैवपतंतिचातकमुखेमघ
स्यकिंदूषणं॥यत्पूर्वंविधिनाललाटपलिखेत्तस्यकिंदूषणं॥३॥योमेगर्भगतस्यपिहन्तिकत्पितवा रामः
नृपयः॥सोपेहन्तिविधानायकिंवासुतोवोयेवामतः॥४॥यावत्पुणोदयःपुंसांतावत्सर्वोपिकिंकराः॥ २१
पुणपक्षेपिजायंतेबांधवास्तोपिविद्विषः॥५॥वरंहालाहलंपीतंतत्क्षणंप्राणहरंविषं॥नतुरूक्षंधनाढ्यस्य

स्मन्नूनंगलुरितानने॥सावात्सल्यविलंबकारणहास्यंस्त्रीषुविवादकुसङ्गनसेवा॥गर्हितज्ञानमसं
स्कृतवाणीषड्भिरीतिघृतामुपयांति॥७॥आयुःकर्मचवित्तंचविद्यानिधनमेवच॥पंचैतानिहस
ज्यंतेगर्भस्थस्यैवदेहिनः॥८॥धनिषुबुध्वाकिमुधावनादृतंनाधनस्याधिरंचरितं॥विधिलि
खितास्तरमालेफलतिकपालंनमूपालः॥९॥एवंदुःकलुसस्वामिनिसेवाकृताचिरंननकीले
पिनिष्फलानवनि॥राज्ञोक्तं॥ ॥बन्धुस्निग्धोहंतेनोक्तं॥नात्रभोजनमास्तिरस्मि॥कुतस्यानान्
मृगिणा॥आमलकंक्षयमानीतंराज्ञातस्मिंस्तंजातंममगोदर्शयांतंत्रयेगत्वाराजा
निजनगरेसंप्राप्तः॥तस्यसेवकस्यराज्ञावस्त्राभरणानिप्रदत्तानिदिनपादिका
कृता॥अन्यदिनेसवीरमरेवोराज्ञासमुद्रपोजनेमुत्कलितः॥यावत्समुद्रमध्येगलंति
तावज्जलमध्येदेवतायतनंदृष्टं॥तत्रदेवीदृष्टापित्राएकान्यकाप्रचलिताससहसोता
नालयतयोक्तं॥किमर्थमागतः॥सोगाचीस्वदुःकामवत्तांजातः॥तयोक्तंत्वंकुंडेस्नानक

२२

राणायप्रविष्टः।यविनोऽसौ।तावन्नत्रैवस्वनगरेसमायातः॥तेनसर्वमपिदृष्टंतेराज्ञायेविज्ञ
प्तोनणितंराज्ञा॥तत्रागम्यतंराजसेवकेनसमायातः॥सोऽविनायकासपत्निराद्देवीनमस्का
रणायसमायाता।राज्ञोरूपंदृष्ट्वासानुरागावदति।राजन्ममाद्देशंदीयतां।यत्किमपित्वंमा
दृष्यंतिनत्रूपमलंतेता॥अहंकरि॥राज्ञोक्तं।यदिममकृतकनरोषितदाऽस्यममसे
वकस्यनार्यानवातयोक्तं।तवाहंसानुरागाकथमस्यनायमिनिवामि।राज्ञोक्तं।त्वायाइति
नणितंपत्नमदीयकथितेनऽकृत्यमपिकरिष्यामिममाद्देशान्नास्यनार्यानवा।अतिपत्रं
त्वया॥नवदीयाद्देशःसप्रमाणः॥गांधर्वविधाहेनपरिणिताऽस्यसेवकेनपरिणयित्वा
निजराजधानीमागतो॥इतिकथानकंकथयित्वावैतालेनोक्तं॥इयोर्मध्येकःसत्वाधिकः
॥राज्ञोक्तंहयोसेवकःसत्वाधिकः।वैतालेनोक्तंराज्ञादेवागत्यध्वा।तस्यपरीक्षाकर्या
नासत्वाधिकोकथंनभवतिराज्ञोक्तं॥यऽस्यपमुपकारंकरोतिसत्वाधिकः॥उपकारिषु

रोम
२२३

यःसाधुःसाधुत्वेतस्यकोगुणः॥नोपकारिषुयःसाधुःसाधुस्तद्भिरिष्यते॥१॥इतिश्रुत्वावैतालो
गतः॥ ॥इत्यष्टमकथानकंसमाप्तं॥८॥श्रीनर्मदायैनमः॥अथत्रैलोक्यप्रकाशनत्राहंस
यानासरस्वतीतस्याःत्रसादमासाधविक्रमार्कथानकं॥१॥अस्तिमदनपुरंनामनगर
तत्रमदनवीरोनामराजा।तत्रवणिकहरिदत्तःतस्यसुतामदनसेनानाम॥सापिवसंतोत्सं
वेऽशोकमेक्रीडनायसखीभिःसहगतातत्रवणिक्सोमदत्तसुतःधर्मदत्तोमित्रेणसहतत्रै
वगतः।तांदृष्ट्वाक्षुभितोसोयद्येषाममनार्यानवतिततोजीवितंसफलंमे।तेनविरहदेदनायो
द्विग्नेनकथमपिरात्रौनिर्गमिता॥अन्यतेतत्रैवाशोकमेगतः॥तांएकाकिनींदृष्ट्वादक्षिणेकरे
गृहीता।यदिममनार्यानभविष्यतितदाहंमरिष्यामि॥ ॥त्वांवेतिलकलेखेयंजातेमहीवरा
जने॥ब्रूतेताचापमारुष्यनवियःकिंहनिष्यसि॥२॥अरेवींधनुर्वेदोमन्मथस्यमहात्मनः॥
शरीरमक्षयंकृत्वामित्रत्वंतर्गतोमनः॥३॥तयोक्तंवणिकसुतोधर्मदत्तः॥पंचमेदिवसे

मोपरिणेष्यतितेनोक्तं।बलात्कारेणसेवयिष्यामितयोक्तं॥तक्रिक्रुद्धेनजनेनयत्तिक्रिंनिज
क्रुत्वक्रमोयेण।तेननक्तंणतिकुलीणसुष्ठविकरेहिपत्नीवे।४।माणवंकुरुकन्यापायेनवि
ष्यतितेनोक्तं॥ ।किमुक्तवलयनेत्राःसंतिनोनाकनार्यःत्रिदशापतिरहिल्यानापसीयांपत
मिपेवे।हृदयनृणकुटीरेदह्यमानेस्मरग्नेवुचितमनुचितंवावेत्तिकःपंडितोऽपि॥५॥तयोक्तं
त्वतीवपरिणतासतीतवयार्श्वेआगत्यपश्चात्परिणेतजर्जुःसमीपेगमिष्यामि॥इत्यर्थेरूप
याःकृताःइत्युक्तेमुक्ता॥गुणामानितमंदिरं।सोऽपिगतःपंचमेदिवसेविवाहःसंजातःविवा
हितासतीरात्रिसमयेयावद्भर्त्राश्लिंगनंकरोति।तावत्तयानिवारिता।तेनोक्तं॥श्रूयतांम
मवचनंममकन्यासतीयहश्वोतेसंजातंतन्मकलमपिभर्त्रेनिवेदितंनत्वेकिं।यदिसत्यं रामं
तर्हितस्यपार्श्वेगछत्वंनाद्यावद्गुलतितावन्मांगेणचोरेणदृष्टोदृष्ट्वाहर्षितःअस्यावस्त्रा २७३
णिआभरणानिगृहीष्यामि॥ ।चोरेणोक्तं॥ ॥कंप्रस्थितासिकरभोरुयत्नेनिगीये॥प्राणाधिपो

वसतियत्रजनःस्त्रियोमे॥एकाकिनीवृद्धकयेनविनोषिष्यामितंपुषितभ्रोमदनःसहायः६॥
तयाचोक्तं।किंतेसखाएषोष्टपत्रवदनेगात्रेचकिंतेस्त्रियंरात्रावद्यविवित्रंनीगपडुनाद
ष्टंभुजंगेनवे।यद्येवंसहसामृतासिनकयंकालेनदृष्टासतीजपितस्तस्मयेणमेनंगरल
मादहेतिमंत्रोमयाप्त॥चोरस्याग्रेसकलमपिवृत्तांतंकथितं॥चोरेणसामुक्तलिताशृं
गारभंगकयेनोक्तंमिगनासायत्रनेनयस्यस्निष्टति।तेनोक्तं॥यक्षीवापिगांधर्वीकिंनरी
वासुरेश्वरी॥सिद्धकन्याऽथवाःकन्यानागकन्याचरेचरी॥८॥विद्याधरीयक्षरीवामानुषी
वायदृच्छरी॥९॥कांत्वंनाहंनवेद्मितयोक्तं॥हिरण्यदत्तस्यदुहितामदनसेनाहं॥सर्व
त्वयाबलात्कारेणापत्याःकारयितुंआरब्धंविवाहितायैवागताः॥यत्तवरोचतेतत्कुरु
घतेनोक्तं।दृष्टंवृत्तांतंभर्त्रेत्वमेवकथितंकिंयानतयोक्तं।सर्वमयानकथितंतेनोक्तं॥॥
वस्त्रहीनमलंकारंदृतहीनंचभोजनंस्वरहीनंचगांधर्वंभावहीनंचमैथुनं॥१०॥रत्नाहरति

DR BHAU DAJI

सर्वस्वंप्राणानापिविरागतः॥अहोरागेविरागेचकष्टंकष्टंखलुस्त्रियः॥१२॥नक्रामेणनचारेन
शुनेननमेगलैः॥आत्मनावेस्त्रियोयांतिस्त्रियश्चसहदुर्जनैः॥१३॥यस्माहंसममत्येचयद्दत्तं
र्यतस्त्रेमास्त्रियस्तद्वेवक्तुंवेत्ति॥नयस्यानेकपंरतिः॥१४॥अतर्विषमयास्येतावहिरत्याम
नोरमागुंजाफलनिभासत्यंस्वभावोहेवयोषितः१५॥आर्जवेनीतसाकारंविद्धोसमपिस्
त्रिणा॥छलयंतिनरंसद्यःनायोषित्पन्नाचिका॥१६॥जल्पंतिसार्द्धमन्येनपश्यंत्यन्यंसवि
स्त्रमाः॥हृदिस्थंचिंतयत्यन्यंप्रियःकोनामयोषितां॥१७॥परंतर्हृतजिह्वायोजिह्वायाचनते
ह्रदिः॥यद्भूयस्ननक्तुंवेतिविचित्रचरितास्त्रियः॥१७॥यावद्वेवोपचर्यंतेयानान्नानधना
दिभिः॥तावद्वेवबहिर्हृद्याजल्पंत्यपियदिस्त्रियः॥१९॥आस्तांतावत्किमन्येनहरात्मेने
हयोषितः॥उदरेणापिविधनेघ्नंतिपुत्रंकोपिता॥२०॥चतुरःसृजतादर्वमुपायस्ते
नवेधसानसृष्टः॥पंचमकोपिगृह्यतेयेनयोषित॥२१॥निंदितिवेत्तादितिफलंकुणितिला

रागः
२६५

दानेधेनुदानेभूमिदानसुवर्णदानेलोहदानेपित्रर्णपिंडदानेरत्न॥जीवद्दयादानेमदिरादि
वारणंगंगाऽस्थीनिक्षेपणं॥अन्यानिमानिकृतानिविद्वानानिनानिसर्वाणपयितेनात्मेन
निवारितानि॥आत्मेनोक्तं॥श्रूयतांधर्मसर्वस्वंश्रुत्वाचैवावधार्यतां॥आ
त्मनःप्रतिकूलानिपरेषांनसमाचरेत्॥१॥अनित्यानिशरीराणिविभवोनैवशाश्वतः॥नित्यं
सन्निहितोमृत्युकर्त्तव्योधर्मसंग्रहः॥२॥नविरागासर्वज्ञात्मानंविद्धुमहेश्वराः॥रागद्वे
षसंक्लेशलोभमोहादिसंयुताः॥३॥बुद्धिर्मध्येतुकर्त्तव्यंकार्यंवाकर्त्तव्यादिवत्॥बुद्धि
र्मोक्षस्ययःकर्त्ताकथ्यतेसमहेश्वरः॥धात्रार्यमंस्कंदानलादित्य॥समीरणसुरःसरानिगद्य
तेकथंदेवाःसर्वदोषपयोधयः॥४॥सर्वमस्तानिवाहंतिक्षुरःशृंगेनखादिरः॥स्त्रीपिवेगे
:कथंवंद्याघृष्टस्यंतीस्वदेहजा॥५॥चेद्भ्वतातनोवंद्यामद्विषंकिंनवंद्यतेविशेषोदरूप
तेवाम्यामद्विषांगोयोमाधिकः॥६॥यातार्थमुनिरत्नार्वानांसर्वेषामाम्नपंरास्तुत्य

तेहन्यतेसागोमूदैर्विक्रियतेकथं॥८॥सुत्रांतेदेहलीचुल्लीपिष्टलंबकोलजोदेषांधीरसिधी
यंतेवर्ज्यंतेतैःपरस्परं॥९॥स्त्रियंसुभगःसोमस्त्यागीभोगायनोनिधिः॥सत्यमभयदानेनो
चिरंजीवीनिरामयः॥१०॥तरस्तिनस्मुस्तोकेनमृतंनमविष्यति॥यत्रसंयघतेसोऽत्रजंतोरन्न
यदानतः॥११॥त्रस्यंतिसमर्वदारीरीनाश्वलनःपर्णतोपये॥हिंसितेतेऽपियेजीवास्तेस्यःकिन्दुर्ल
पर॥१२॥निरागसःपराधीनास्यतेभयविक्लवाः॥क्रूरंगायेनहन्यंतेपापिष्ठानपरेततः॥१३॥प
क्षतौपिचरणंहत्वैहिनामारंतपो॥व्याघ्रेभस्तेदुराचारविघ्नियंतेकथंवत्सः॥१४॥येमारयंति
निस्त्रिंशायेमायंतिचविक्लवाः॥तेषांपरस्परंतासांविग्रोषस्तरक्षणंविना॥१५॥स्वमांसपरमांसे
नयेषांपंनंतिदुराशयाः॥स्वमांसमेवषाद्यंतेदृढतोनारकैरमः॥१६॥दुरवानिदयेरत्नेदुःसहानि
जगत्रयेसर्वाणिनानिलयंतेप्राणिमर्हनकारणं॥१७॥स्वस्यामोविकलोरोगीविचक्षुर्बधिरः
खलः॥वामनःपावनषंढोजायतेसततंनरः॥१८॥हत्यैर्विहार्यमाणायांरात्रिणामिवयोषितं

मिर्यतेप्राणिनोमर्त्यस्यातङ्कोकिंदरतत्कले॥१७॥सर्वत्रान्नमतायेनकृतोतेनैवरेहिनःविहार्यतेन
तश्चोहरन्तेकस्यापिन्नांतये॥१८॥यासर्वतीर्थदेवानांनिवासीभूतविग्रहा॥दीयतेगम्यतेसा
गौःकथंदुर्गतिंगामिभिः॥१९॥तिलधेनुघृतंधेनुरूक्यरूपंतथैवच यंपरिकल्पानरायंतश्चंडते
म्लेऽपिपापिनः॥२०॥खरहतेमृतनरोचबुरुहानांनिविस्तराः॥पल्लवयितुतरुनेचनस्मीभूते
नषिंचति॥२३॥विप्रगाणेमतिमुक्तेरश्मिःमंपद्यतेपिहणानायेत्येनभूतेपीतेभवतितरास
कथंतुष्टिं॥२४॥हानेरन्नेषुनत्रेवमुच्यपापातोन्नपहिपितरः।विदितेनरात्रचारित्रेपरेणमुक्ते
परीक्षति॥२५॥गंगागतेऽम्बिजलेभवतिसुवर्णायदिमतोऽत्रचिरकालंनस्मीकृतस्तदानंसि
कःपल्लवयतेवृक्षं॥२६॥परन्नानिनतेनतेनाधर्मःप्रवर्त्तिनः॥यैःसुवर्णस्किरन्नैसर्वार्थस्य
विधायिके॥२७॥त्यक्ताऽव्यहरेऽकृत्यनिधनेचित्तस्यसंतापने॥नाचैनंचतरंप्रसादजननं
गोलस्यविधेमनं॥नित्यादानविनाशनेस्मृतिरहेगौचस्यनिर्नाशनेमर्यरोषसहस्रमार्गाक्ति

दित्येकोनामविद्वान्पिबेत्॥२८॥एकतश्चतुरोवेदाब्रह्मचर्यंतुचैकतः।एकतःसर्वपापानिमद्यपानं
तुएकतः॥२९॥मद्यपानात्परंपापंनहतेननाविष्यतिमद्यत्यागात्परंपुण्यंनहतेननविष्यति।३०॥
नहिमांसात्प्रजायतेमांसंनहस्तेषुहीणेषुचदृश्यिात्प्रजायतेमांसंनमांसेनभक्षयेत्॥३२॥सर्व
शुक्लंभवेद्ब्रह्मविष्णुर्मांसंप्रवर्त्तते।दुष्टस्यास्यिसंघातःतस्मान्मांसंनभक्षयेत्॥३३॥स
मत्कर्त्ताचोपहर्त्ताचखादकश्चैववघातकः॥उपदेशनुमंताचषडेतेसमभागिनः॥३४॥योस्मि
यस्यचयन्मांसंभक्षनयोःपश्यतोनरः।एकाहंसिभवेन्मद्योअन्यःप्राणैर्विमुच्यते॥३५॥यदिवा
खादकोनस्यान्नभवेद्घातकस्तथा॥एतस्मात्कारणंनिंद्यतिकारयिताकारकः॥३६॥किंबहुनाकात
पर्यायेणगुणज्ञोखरोराजापंचत्वंगतः।तत्रराज्येकुमारधर्मध्वजउपविष्टस्तेनमांत्रिभ्यःप्र
यंचज्ञातंनिःसारितःअन्यरावंसंतमहोत्सवेतिस्त्रीःराजीःगृहीत्वाउद्यानवनेक्रीडनायगतः॥
तत्रसरोवराद्येवेदिकामिःकमलंगृहीत्वाराज्ञीहस्तेयावद्यैर्यतितावत्करात्याहयोरुपरिप

तितेऽत्रयोचपार्श्वेसाराज्ञीमहताकष्टेननिजभुवनमागताद्वितीयराज्ञीचेड़किरणैःसंश्लिष्टतस्याः
शरीरेस्फोटकाःसंजाताः॥तृतीयराज्ञीदूरगतेसुन्नखंडनमाहूयोक्त्वाहस्तयोर्वेदनासंजाताःए
तत्कथानकंकथयित्वावेतालेनोक्तं।त्रयाणांमध्येकासुकुमाराराज्ञीकोयस्याहस्तयोर्वेद
नासंजातासासुकुमारा॥॥दूरस्थारयिनायस्यनवाङ्मंकथानकंकथयामासी॥१०॥॥श्रीनर्म
दायैनमः॥॥अत्रएवस्मिन्नेरसाद्वैवोपितामहमहेश्वरीकोत्कृष्टंप्रविस्तरंयन्त्रकेनापुराकृतं
॥१॥अस्मिन्भूपीठेगुणाकरनामरत्नगरंतत्रजनवल्लभोनामराजा॥तस्यमन्त्रीतस
भार्यापद्मलक्ष्मीनामा।तेनराज्ञाचिंतितंयतनव्यस्त्रीणांसहसंभोगोनक्रियतेतेनमंत्रिणराज्ञीको
स्वराज्यभारःसमर्पिताः।ततःकतियोहिवसैर्मंत्रिणीतल्लक्ष्मीस्वविन्सांप्रतंदौर्वर्त्यंवर्त्ततेमं
त्रिणेत्युक्तं।श्रुत्वानिजोराज्यभारचिंतासंजाताः।मदीयराजपुत्रोनभव्योगनाभिःसहक्रीडांकरोति
भार्यायोक्तंस्वामिनराज्ञानमुक्त्वातयदेवहंतीर्थयात्राकरिष्यामितेनराजासुक्त्वापितः।

समुक्तितोराज्ञीतीर्थयात्रायांगतः॥यावत्सपुष्करेश्रीरामेश्वरदेवंनमस्कृत्यगच्छति॥तावत्स
मुद्रमध्यपद्मकंकस्यहस्तेकांचनमूलंरत्नमयंदीप्तिमत्।मुक्ताफलपुष्पसंयुक्तंप्रवालपत्र
वल्लरीसनाथंहस्तेपरिभ्रमंतंकस्तूरिकायांस्थितादिव्यानायकावीक्ष्यस्मरशरीकृतयेपठंतीदृष्ट्वा॥
येनयत्रापितंबीजंकर्मक्षेत्रेषुयादृशं।तत्तथैवलभतेतेविधिनासदृशं॥२॥दैवायत्तंजग
त्सर्वंसदेवासुरमानवं।तस्मात्सर्वप्रयत्नेनतमेवंचिंतयेत्सुधी॥३॥पूर्वजन्मार्जितंयच्चकर्मपु
ण्यापुण्यंशुभाशुभं॥तदेवसर्वजंतूनांसृष्टिसंहारकारकं॥४॥एवंपठित्वासाज्ञात्वमपिनिमग्नाएतत्कु
रूद्वंमंत्रिणादृष्ट्वा।चसंज्ञानकंमनकर्त्तमंत्रयत्नंपस्पर्शयते।यथावानरसंगीतेनयानरति
माप्नोति॥५॥यथामृगस्यमृगयांकुर्वतोरागमनुपराक्रमःयत्पुनस्त्रीयतेःशीघ्रंप्रभावःप्रभ
वोहिसः॥६॥श्रुत्वाहृष्टोतेमंत्रिणराज्ञायेकथितं।राज्ञामंत्रिणंराज्यंमुक्त्वाएकाकीकृत्वाश्रीरा
मेश्वरदेवंनमस्कृत्ययावदुपविशति।तावत्सागरोनदृश्यागतोमानदृष्टःतस्मिन्नदृश्येरा

नीउत्पत्तागतासहस्रःपानात्तेगतः॥तयोक्तोवीरकयामिहागतः॥राज्ञोक्तोगाथांश्रुत्वऽपवो
नेनतयोक्तंपरिकल्पचतुर्दश्यांरात्रयामहाकांतेनकरोषितस्मोविवाहयाहत्युक्तेसारङ्गाप
रिणीतापरास्परंप्रीतिरुत्पन्नासंप्राप्तारात्रिकल्पचतुर्दश्यांतेनसमागत
व्यंराजारवऽहस्त्रीऽहंसंजातजातः॥यावद्राजापत्नपतिनावद्राक्षसेनागत्यगिलितास्मोराजा
करवालंगृहीत्वाराक्षसंप्रधावितः॥तोराक्षसपापिष्ठस्त्रीपानकंत्रस्महायांदायक्षंगमिष्यामिमृ
यासहसंग्रीमंकुरुतावद्वयंस्थेतव्यंपावद्वयमनागः॥आगतंतुनपंरंहत्वाग्रहर्त्तव्यमशंकितै
ः७॥ततोराक्षसःछुरिकमाकृष्यराक्षसंव्यापाद्य॥उदरादहंवांगनाश्राकर्षितातयोक्तं॥साधुसीवी
रमहाप्रुपकारःकृतः॥ श्रीःत्रैलोक्येनमाणिक्यंमौक्तिकंनगजेगजे॥साधवोनहिसर्वत्रचंद
नंनवनेवने॥८॥राज्ञोक्तंकिमनेनकारणेनचतुर्दश्यांराक्षसीगिलति॥तयोक्तंममपितापित्रा
धरोक्तितस्यसुताहंसुंदरीनामसंविनापितानोजनेनकरोति॥एकस्मिन्दिवसभोजनवेला

रामा
२८

यांत्रहंनागता॥कुपितेनपित्रात्रापोरुषः॥कल्पचतुर्दश्यांराक्षसस्त्वांगिलिष्यतिमयोक्तं॥
तातप्रापंदत्वामोक्षंरेहि॥तेनतेनतंयदामनुष्यागत्यराक्षसंव्यापादयिष्यतितदा
तवशापमोक्षोभविष्यति॥अद्यममशापमोक्षःसंजातःपित्रुर्नमस्करणायहंगमिष्या
मिराज्ञोक्तं॥यदिमत्स्मरेर्मंउपकारमन्यस्मोतदामहीयनगरेराज्यंदत्वाप्रस्थापयितुःसमीपेगत
व्यंतयोक्तं॥एवंकरिष्यामिएवंभणित्वातयानायकाविद्यास्मृता॥नोराजावापीतस्मोत
त्रकंथपित्रिमयोःआगतोनराजधान्योःत्रमात्येनहर्षोनाकारापिता॥महामहोत्सवसं
जातः॥पंचत्राह्मणिर्घोषैःमागधैःस्तुतिपाठकैःगीतत्राघनव्यईषेनवेदध्वनिस्तुमंगले
॥९॥सर्वेदिपित्रोकोमांगल्यंकृत्वसमायातः॥कतिपयदिवसैर्गतैस्तयाभणितंराज
नगछाम्हंराज्ञोक्तं॥गछत्वंतयास्मृतानागतविद्याराज्ञोक्तंकेनकारणेनतयोक्तं॥र
वीभूत्वामानुषासक्तचित्तसजातोराजाविशेषेणदुःखेजातःश्रीहर्षचारःसामासक्तस

ठास्त्रार्थविचारकः।होनोहीनोजितःक्रोधीमनोषीचोद्यमीतुद्य॥१०॥त्यागीतत्वविन्नश्रीमा
न्सत्यवादीजितेंद्रियउत्पन्नविषयोनित्यंश्रात्मार्थीनिस्पृहःसदा॥११॥एवंविधोमं
त्रीसाराजासदैवकर्त्तव्यः।।एतत्कथानकंयत्नावेतालोनोक्तं॥महोत्सवेवर्त्तमानेम
त्रीहृयंस्फुटित्वामृताःकेनकारणेनराजन्क्तं॥मंत्रिणाचिंतितंराजाहेयःसक्तोभविष्य
तिनराज्यचिंताकरिष्यति॥अनाथाःप्रजाभविष्यतिराजाराज्यास्सयोभविष्यति
॥उक्तंचश्रविद्यःपुरुषःस्त्रीचंस्त्रीचंमैथुनमप्रतिराधाराःप्रजाःस्त्रीच्या।स्त्रीचंराष्ट्रमराज
कं॥१२॥इतिश्रुत्वावेतालोगतः॥ ॥इतिएकाहत्रिंशकथानकंसमाप्तं॥३१॥ श्रीनर्मदायै
नमः॥ ॥श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रथद्वात्रिंशत्पुत्तलिकासिंहासनबत्तीसीलिख्यते॥ तत्रादौ
मंगलाचरणंकथानकंचाह॥ तंनमस्कृत्यविख्यातिकथान
कं॥१॥श्रस्तिचूडापुरंनामनगरंतत्रचूडामणिर्नामराजातस्यपुरोधाहेवस्वामीनाम।।त
स्यहरस्वामीनामापुत्रोस्तिरूपेणमकरध्वजःशास्त्रेणबृहस्पतिःवित्तवैनधनदः।ने

DR BHAU DAJI MEMORIAL MUSEUM

नदृश्वरश्रास्तेणस्यपुत्रिकारेवकन्यावतारत्नावलीयवतीनामपरिणीतापरस्परंप्रीतिकृत्य
त्राश्रीफलमर्पयन्नुवनोपरिनिर्गत्यसमये॥चंद्रकिरणैर्द्योतितनारीरोहावपिपप्तुतुर्नो
त्विवस्त्रोत्तावेणवतीरहोगगनगामिनाविद्याधरेणकामयरवन्नात्विमानेचरापिता॥
यावत्तत्रायनाविलुप्तउल्लिष्टितावत्तांत्रियोनयत्रपति॥क्वगताकेननीतातत्पुरंसोम
तेनपर्यटितंक्वापिनदृष्टा॥गतोमौनिजभुवनेस्त्यान्नायाद्दुष्टा॥हाप्रियेहापतिव्रतेहा
त्राणप्रियेहाउत्कंठितहृदयेमांविहायक्वगताप्ति।देहिमेप्रतिवचनंइतिभणित्वाप
तितोमूर्छितः।वदनोवातकातास्यहासामपिसस्मृतिः॥तेनवातेनजीवामियाद्भवतिर
मणे॥१॥एकेवकाचिन्महतामस्योवमूलमाणिवस्त्राएयवाचकंयाकराग्रलग्नाभिनवा
चलाभोगातरंगेयथवाक्षिमाला॥श्राप्तश्रावेपदियेकंटकिहृणेचगाईपंगेयेमामा
मणंतिसुरयंतिस्त्रिवगरुयांदुःखाई॥धापाजमस्मिपवामोजावणसमयेस्मिंजंव

हाणिइं॥पर मसिणेहिविओगो तिन्नविगरूयादुःखाई॥५॥साकहिंनसेमरिज्जि॥करुहडिप्पं
तिनिसरंमरिबालासुरधपसंगेअकालद्यूणकट्टमंकुणी॥६॥साकिहिसेमरिज्जिजासुकरे
सुपेचरयणाईडफावेणीवेसोपरोवयाकोकिलासद्दो॥७॥नयणविरूणंगपवयणविरू
णंघणयवहाई॥पिसुणोहविरूणंतिन्निविसगोविसेसाई॥८॥कवित्वकिंतेनसुतीर्थंग
त्वातपश्चरणंकृत्वाअनन्तेभरणंकरिष्यामि॥निर्गतोमार्गेपलाशपुटिकांकृत्वाभ्रा
म्यद्देगतात्तिसोदेहांति॥गुरुदेपोचनमस्तेलिंगमेदीमचरांमिकः॥मापावारोगवि
कलोऽपक्षेयःत्रिवागमः॥९॥अस्मरवमभ्यस्तंनास्तिनास्तीतियत्पुरा॥हिहीहिहोहांति
विपरीतमुपस्थिते॥१०॥भुक्तेनस्यैवसंप्रीतिरन्नेतस्यैतरस्यच॥दुर्दैववापरानस्यभोगा
द्विगुणंमेतरं॥११॥नरहांतिनमुंजतिदेवहतःपरिसिंचतिसिंचतिमोहरत्नः॥रेपकार
णंवदंतिकन्ययया॥कृपणस्यगृहेधनकृद्धियया॥१२॥बीजंपाजिंत्वीजंयावदास्तीह

किंचिन्नदेलीछेत्रीसनुवाकेनुस्पसक्तंमतानो॥अंजुक्रालूसुरेवाम्लिरूनेणहवेजोणीरूडाश्रा॥
णीसेवेसारिगंवपाणी॥१३॥पद्याश्रास्राणपाक्षीरषंडसर्करातस्यपुटिकायोक्षिप्तं॥मरोवेरेवटठा
योक्षिप्तामुस्काहस्तपादयोःप्रक्षालनायगतः॥तत्रवटस्यावाकायांस्रायतःसर्पस्तिष्ठतितस्य
मुखातपुटिकोगरलंपतितं॥नज्ञातंतेनभोजनेकृतं॥भोजनेकृतेसतिस्वर्णमानोब्राह्मणस्यगृहं
गतः॥त्वयाममविषंस्रोश्रद्धयमेमरणंनविष्यतिमनोऽसौब्राह्मणस्तद्वारेतेनगृहस्थस्त्रस्तोनि
जगृहात्तब्राह्मणीनिर्घोषिता॥गठगत्वंठब्रह्मघातकीएनंकथानकंकथयित्वावेतालोभोक्ष्य
जनकथयकस्मद्त्यानविष्यति॥राजोक्तंसर्पस्यविषंभवतितस्यकिंपापंब्रह्मणोब्रह्महत्यं
तस्याःकिंपापंश्रुत्वावेतालोगतः॥ ॥इतिद्वात्रिंशत्कथासमाप्ताः॥१२॥ ॥श्रीनर्मदायैनमः॥
त्रिंशबीजायस्थिनिम्नत्यकर्मणेविघ्ननाटकनिर्माणसूत्रधारायनमोनमः॥१॥अस्तिचंद्रद
मनगरेतत्रधरणीधरोनामराजा॥तस्यश्रीधर्मध्वजः॥तस्यसुताश्रीजैणीनामभारू

पेणाऽादित्यकोऽस्तयतिपिहगृहेवर्द्धमानवयोवानावर्त्तते॥तस्मिन्नगरेचौरस्योपद्रवोभवति
रोत्रौमहानन्नेनमणिनेहेवनस्कारैःपत्तनंविधूसितंराज्ञोक्तं॥अतऊर्द्धनवतःसमुपद्रवोभव
विष्यतिरात्रौरक्ष्यंरक्षपालाःमुक्ताः॥तयापिलोकोरावंकरोति॥मणिनेराज्ञाऽाघोषणाका
कीत्वाऽन्नमिष्यामियावन्निशीथसमयेराजाऽमतिताक्तपुरुषैकोदृष्टःराज्ञोक्तंकस्त्वं
नेत्युक्तंचोऽहंरौनेनापिदृष्टंकस्त्वंराज्ञामणिनेऽहमपिचौरः॥तद्दिनत्रयंसंजातेऽाक्रां
पत्तनेसुषिस्यावः॥नगरबाह्येगत्वाचौरेणाऽहंराज्ञाकूपेऽवदृष्टः॥पाताल्लभुवनेगतः॥
मणिनंचौरेणतत्रत्रतिष्ठतस्यचेष्टिकासमायातास्मिन्कथमागतोसिपुनर्व्यवृत्य
गछभराज्ञोक्तंमार्गेनज्ञानामितान्निर्गतिमार्गेणराजानिजनगरेगतः॥द्वितीयदिनेराज्ञा
तत्रकूपेवेष्टनंकृतेनेनचौरेणकूपान्निस्त्यराजकीयंगजतुरंगपदातयोव्यापादिता
॥मन्त्रयुक्तेनबंधयित्वाराज्ञाऽानीतोनिजनगरेहट्टपदृष्टस्तस्याऽाहेनश्रूलिकायामारो

रोपन्नायनीतः॥सर्वैःकोऽपिस्वगृहाद्धूरीवरतिपत्रपयन्नपमहाचौरेयेननगरेमुषितं॥श्रेष्ठिधन
दुहितात्वौरेणदृष्टासानुरागासंजाता॥तयाचिन्नपितायेमणिनं॥ततोराजकुलेयात्वासर्वस्वंर
त्वाचौरमुचापयःपित्रोक्तं।येनचौरेणराजकीयंसकलमपिसैन्यंव्यापादितंमकथंमो
क्षेऽपुनस्तयापिराजकुलेमात्वाविज्ञपयिष्यामि।इक्वकोटिमुवर्णंगृहीत्वा।इमंचोमुंच॥
एवोक्तंयेनमहीयंसैन्यंव्यापादितं।चौरंनमुचामिपित्रादुहित्रेकथितं॥चौरेणापिसर्व
दृत्तांतंश्रुतं॥चौरेणप्रथमंरुदितं॥पश्चात्हसितंततोमनः॥सावणिकदुहिताकारणंमे
त्वपित्वाचिंतारचित्वा॥मृतंचौरंगृहीत्वायावद्गृहंप्रवेशंकरोतितावत्गगनस्थितयादेव्यो
क्तं।पुत्रितुष्टाहंतवसाहसेनवयोक्तं।देवियदितुष्टासितरामममनर्त्तांश्चितत्वारीरोगव
तु॥देव्योक्तं।भविष्यत्येवं।ततोजीवितेनचौरेणसापरिणीता।सचौरस्तांकन्यांगृहीत्वापा
तालेगतः॥एतत्कथानकंकथयित्वावेतालेनोक्तं।राजन्चौरेणप्रथमंरुदितंपश्चात्हृ

३२ सितंतावत्केनकारणेन॥राज्ञोक्तंयत्रुदितंतत्कारणंज्ञातं।चौरस्यहृदयेनष्टवस्थि
तंपश्यामस्तार्थेसर्वस्वंराज्ञायेनिवेदितं॥तस्याहंप्रत्युपकारंकर्त्तास्यामि।अन्यत्पश्यत्र
सितंतदपिमयाज्ञातं॥पश्यस्त्रीणांस्वहृदयमरणंसमयेमानुरागमंजातं॥ ॥यस्मीलक्ष्मी
हीनाचजातिहीनासरस्वती॥कुयांत्रेरमतेनाटीगिरोचमतिमाधवः॥१॥काकेशोचंद्यूत
कारेचसत्यंसर्पेक्रीतिस्त्रीषुकामोपशांतिः॥क्रोधेधैर्यंमद्यपेततत्त्वचिंतारात्रौमित्रंकेनद
ष्टंश्रुतंवा॥२॥एवंश्रुत्वावैतालोगतः॥ ॥इतित्रयोदशांशकथानकंसमाप्तं॥१३॥ ॥श्री
नमोहायेनमः॥ ॥लंबोदरंमहाशीमूलंबोहेगजकर्णकं॥नयघंपार्वतीपुत्रंनमामिगण रांम
नायकं॥१॥अस्तिकौशांबरीनामनगरीतत्रसुविचोरोनाजातस्यपुत्रीचेदप्रभानामन ३२
वयोवनासतीपुष्पावचयकरणायसरसीनिःसरोद्यानवनेगता॥तत्रब्राह्मणवामन
स्वामीसमायातः॥ताभ्यांपरस्परमनुरागसंजातः॥साराजकन्यानिजद्यूतवनेसमायाता

॥तस्याःरूपेदग्धोमकामबाणेनमोहितः॥स्नात्वानेनचेतयेतितस्मिन्काले[illegible]
तरेवेनरहः॥पश्यप्रेमाणिनश्चास्मरणंस्यात्सन्मार्गेतावत्तेप्रभवंतिपुरुषस्यावदेवेंद्रि
याणिलज्जातावद्विधस्त्रेविनयमपिसत्सामावंचेतेतावदेव॥दृष्ट्वायाकृष्णमुक्तास्रवण
पयजुषोस्तोलपक्ष्माणएतेयावच्छोभावतीनानहिविश्वतमुखेदृष्टिबाणाःपतंति॥२॥द्य
तरेवेनपतितोब्राह्मणकारणंकथयकिंदुःखं।ब्राह्मणोनोक्तंदेवस्त्रीद्यानेराज
कन्यामयादृष्टातद्रूपेणमोहितोहं॥कामवेदनासंजाता।गृहंगंतुनशक्नोमि॥मृत्तरे
वेनोक्तं।दत्त्वाकन्यांवाकुरु।तदाचसुखंत्वंतेनविष्यति॥प्रभूतंद्रव्यंराज्यंकिंपुनर्योजनेब्राह्मणोनोक्तं॥ ॥स्त्रीसंभोगात्परंलोकेनसौख्यंनरस्यवै।कारणंना
स्तिचार्थेषुयुगपद्येनजायते॥१॥सारंमानुष्यतेघृतेघृतसारंकुतेचयत्।कुतःसारंयोते
स्वर्गेस्वसौख्यंरतुयोषितः॥ध॥अमृतस्यैवकुंडानिसुरवामीमवरास्त्रियः।तिरीव

निधानानियोषितःकेननिर्मिता॥५॥सर्वेषामेवरत्नानांस्त्रियोरत्नमनुत्तमं।तत्सर्वधनमिच्छंति
तांतुत्यक्त्वाधनेनकिं॥६॥फलंधर्मस्यविनयोविनयस्यफलंसुखंसुखमूलाहितच्चर्याविना
तानिःकथंसुखं॥७॥येननारिंगिताकांतां॥मृदुंगीकमलेक्षणां॥सुप्तांशिशोनकर्तिनारमंत
न्नपयोधरां॥८॥स्त्रीपुष्पसंस्पर्शमृदुबाहुपल्लविताजनिंजन्मविनेचतस्यसर्वमन
र्थकं॥९॥बिंबाधरंरसास्वादान्मातप्रेनकेमिना॥स्त्रीणांमनसुखंकिंतंपशुनांशु
चिं॥१०॥मूलदेवेनोक्तं॥इक्ष्वाकुमयाराजकन्याउत्पिष्टोब्राह्मणाएकागुटिकाब्राह्मणास्यमु
खेक्षिप्ता॥कन्यासंजातातांद्वितीयांत्मनमुखेक्षिप्ताब्राह्मोब्राह्मणःसंजातः॥तांकन्यांक
रेगृह्यत्वा॥आगतोराजामंदिरे॥इक्ष्वोनेनब्राह्मोवाक्षः॥यतयेनाक्तांत्रिभुवनमिदंवामने
नापिनूत्वाबद्धःसेतुर्यिएवंरिनिरहोवारिधीवानरस्यैः॥येनाश्चर्यंकारत्नधनःपर्वतेजीग रामः
वार्यंसत्वंविष्णुर्विषमचरितःकेनवोवःपुनातु॥११॥राज्ञः॥ब्राह्मीवचननंश्रुत्वाउ ३३
पविष्ट॥राज्ञोक्तं॥ब्राह्मणाकस्मादागतः॥तस्यविवाहचिंतायांपतितः॥ऊपितोगत्वा

कन्यायाचपिष्यामिति॥निश्चयंकृत्वागतोदूरंतरं॥तच्चाकन्यांतांकन्यांगृहीत्वानिजभुवन
मागतः॥तस्मिन्ग्रामेधाटीसमायाताःपुत्रंकुपितोपिगतः॥मातापिपुत्रवियोगेनमृता
इहानीमंपुत्रवधूसवतोपार्श्वेमुक्त्वापुत्रान्वेषणायगमिष्यामिसमागतस्यकन्यारा
त्र्याराज्ञाचिंतितंयदिब्राह्मणस्याहंनकरिष्यामितदाब्राह्मंपदास्यति॥सुरूपांक
न्यांदृष्ट्वाब्राह्मणिंतेराज्ञा॥सवदीयब्राह्मणंब्राह्मणागतोब्राह्मणः॥राज्ञानिजदुहितामा
कार्यित्वाब्राह्मणिंतंएषब्राह्मएवधूजनेन्यायनेनात्मनोविचिन्त्यनकार्यं॥एवंश्रु
त्वाराजपुत्रीतांकन्यांकरेगृहीत्वागतानिजावासभवनं॥एकासनेनिविष्टा॥ब्राह्मणरूप
धारिणीतांक॥सखेकयायांयंसूच्यरुदयसिकिमर्थंरुदंतीगाढंदयगतदुःखा॥तयोक्तं॥
विरलाज्ञानंतिगुणंविरलाविरयंतिलक्षयकठापं॥विरलासामनिधणंपरदुःखेदु

पीत्वाविरता।।सहएवमापसज्जसि।अहंपसज्जसिमरेहिमाणंसज्जसं।अहमपिमावियो
गस्या।।किंवकुनोक्तेनाएकस्मिन्दिवसेअहंसखीभिःसहोद्यानेगता।तत्राविरूपक्षो
आसणीकोरहः।तस्यतरूपरहास्मुनिताहं।तस्यनामस्थानेचनजानामि।यदिसमेत
र्त्तिचवति।तराजीवामि।अनेनप्रकारेणनाहंक्रुद्धोगीस्त्यरूपयाचकन्यारूपधा
रिणंक्रोधदिनवस्त्रिमोरूपंतेतरासमीकेहावेस्यति।तयोक्तं।सर्वेतानवहानवहासी
मविष्यामितनस्तेनगुटिकामुखाद्दाकर्षिता।सएवब्राह्मणः।संज्ञातः।तांतस्मैप्रियेरहा
सलक्षसंज्ञातागंधर्वविवाहेनविवाहिता।एवंदिवाकन्यारूपंकरोति।रात्रौपुरुषो।रू
त्वासंभोगंकरोतिकतिपयदिवसेतस्याःगर्भोभवति।अन्यदामंत्रिणाविवाहमहोत्स
वेराज्ञासपरिवारआमंत्रिताःसाब्राह्मणीवधूराजकन्यासहितामंत्रिगृहेभोजनाय

DR. HAU DAJI
MEMORIAL

समायाते।मातस्त्रमंत्रिपुत्रेपुत्रेणरहसितेनचिंतितं।यद्यैषाभार्यानभविष्यतितदाहंभर्त्तार
वधिष्यामि।तेनमित्रस्याग्रेकथितं।तेनमित्रपुत्रेणमंत्रिणाग्रेकथितं।मंत्रिणोराजाविप्रल
भ्यैवममपुत्रस्यगृहान्निष्कासनीयः।राज्ञोक्तं।नेदृशोधर्मः।दुर्बलानामनाथानांबाल
हत्यापापिनांअन्यायैःपरिहर्तानोसर्वेषांपार्थिवोगुरुः।।अथान्येकथितंमंत्रिपुत्रेम
तेसतिपुनर्मंत्रिणोपिमरिष्यतिमंत्रीमतेराज्ञेविनष्टपतिदुःखुःकाराजास्त्रीरूपधारि
णीदृष्ट्वाहेमंत्रिपुत्रगृहेगठनयोक्तं।नोराजन्नाहंस्त्रियेदत्तास्मि।कथमन्यस्मैदीयते।।
सापरिचारेणबोधिताद्दोराज्ञेनिमंत्रंतेदत्वानयोक्तं।यदिमवतांनिश्चयोनदा
सर्वथादातव्यापुनर्यदहमाज्ञापितंतत्कुरुष्व।सापरिणतासतीषरा मासंयावत्तीर्थ
यात्रायांगंतव्येतादृङ्मयामद्वाएकांतेस्थातव्यं।मानितेमंत्रिपुत्रेणएवंकरिष्यामि।

३५ विवाहःमेजातः।मंत्रिपुत्रेणोक्तं।यावदहमागछामितावत्त्वमत्रीयंभार्यायारक्षणीयमि
ति।इतिभणित्वातीर्थयात्रायैगतः।तस्यनार्यासौभाग्यसुंदरीनामतयोक्तं।ममपुरु
षःप्रथमोवर्त्ततेपरंबालत्वेनगंतुंनशक्नोमि।अत्रपुरुषोनास्तिममयौवनावस्थादृष्ट्वागछ
ति।त्वयामविश्विकिंपापंकृतंयेनत्वंममसन्निधौदैवेनप्रेषिता।त्वमपिदुःखभागिनीभ
वेति।स्त्रीरूपधारिण्योक्तं।ततोऽहंपुरुषोभूत्वातवयुवसंयोगंकरोमि।तयोक्तं।किंमो
विप्रतारयसि।नाहंविप्रतारयामिमुखात्गुटिकामाकृष्यपुत्रवधूंतत्रयतिकिंबहु
नाभणित्वातेनतयेतिक्रांतेमंत्रिपुत्रःसमायातः॥परस्परंपर्यालोचितं।स्त्रीगतोमंत्रिपुत्र
॥कथंत्वयात्मनोसंभोगसुखंकंथंनविप्यति॥उक्तास्यामपिबुद्धिरेवामर्जाता।स्त्र
त्रस्थानात्गम्यते।यावत्स्त्रीकोवर्द्धमानेसमयेयातिसमागछतितावत्तीक्ष्णदंष्ट्रि

रोम.
३५

क्रोतेनतमेवदेवेनश्वर्त्तःमूलदेवेनस्मृतः॥मूलदेवःसमायातः॥तस्याग्रेसर्ववृत्तांतक
थितं।तद्वचनमाकर्ण्यदक्षात्मणरूपंकृत्वात्रिभिर्नामाषोडशवर्षीयंपुत्रंकरेगृहीत्वाराज
सुवनेसमायातः।राज्ञाश्रमनरेवाधितं।सोब्राह्मणःकुत्रालकोसौवटुकः।ब्राह्मणेनोक्तं।म
मपुत्रोयंभवदीयपार्श्वेयावद्मुक्तोमाममदीयंतं॥प्राकृतस्त्रीतेराजाकथितं।पश्चात्ब्रा
ह्मणेनस्त्रीकःकोपःकृतः।तवाहंब्राह्मणंदास्यामिकथंममपुत्र्यैत्वंदास्यसीतयोपध
र्मोराज्ञा।अथचेत्सारभातरातस्यस्यानेनिजसुतामममपुत्रस्यदीयतां।राजाप्रधानैःस
हपर्यालोच्यब्राह्मणायानयानंतस्यसुताब्रह्मणामात्रिणापरिणीतांकन्यांकरेगृहीत्वा
तत्रैवागतः।त्रिभिर्ब्राह्मणैर्योराजकन्यार्थेविवादोवर्त्ततेतंविवादंमूलदेवोपिस्फोटयितुंन
शक्नोमिएतत्कथानकंकथयित्वावेतालेनोक्तं।राजन्ब्राह्मणामध्येकस्यभार्यासवति।ब्रा
ह्मणोक्तं।त्रिभिरर्त्तस्यभार्यानवतिःवेतालेनोक्तं।शरीरब्राह्मणस्यनापितस्यगर्जोऽमृतकंप

तस्यनार्यानलवतिएजोत्कोसहयनाप्रविष्टाकपेतस्यनार्पानवतिपुनःमाणिनाजोके
विदितेपाणिग्रहणकृतंतस्यागमेदुहितापुत्रीवानवतिाग्निधर्त्तस्यापंडोरकक्रियो
करिष्यतिाएवंश्रुत्वागतोवैतालः॥ ॥इतिचतुर्दशमंकथानकंयमासी॥ ॥श्रीतर्मरा
येनमः॥ ॥अस्तिहिमास्वत्रचनामापर्वतः।तत्रविद्याधरोनामाजीमूतकेतुस्तेन
पुत्रार्थेकल्पवृक्षःपसादोपितः।तेनतुष्टेनजीमूतवाहनःपुत्रोदत्ताःनित्यमहोत्सवप
रासर्वोपकरणेरताः।सर्वेदानपराःशूराःसर्वेयज्ञपरायणाः॥१॥लोकोपजीविनःसर्वे
नित्यंसानिहितानराः।सर्वेषामत्रसक्ताःवासर्वेधर्मपरायणाः॥२॥परस्परंप्रीतिकराः।
रागद्वेषविवर्जिताः।नोपसर्गभयंतत्रपरचक्रभयंनहि॥३॥वर्षाणामयुतंसरयासर्वेजी ३६
वंतिमानवाः।कल्पवृक्षीचपर्जन्योनित्यंसस्यवतीमही॥४॥गावश्चघटदोहिणःपारपश्च
यराफलाः।पतिधर्मपरानार्योयत्रास्मिन्नराज्यपेप्रजास्मृतो॥५॥एवंप्रजासयत्रध्वीजीमूतवा

हनोमूत्रानहिनागोनाधिकाश्वानघृणीनातिनिर्घृणाः।धन्यंसुस्वजनोनित्यंसदृमूर्त्तिःप्रियंव
दःजीमूतवाहनेसकलाःक्ष्विचउरणकृता॥६॥समृद्धंराज्यंमणिवागोत्रमित्रंतिनागा
त्वानिजराज्यंवहमिहेवयं।युत्रेणोक्तंक्षनित्यस्यान्नारीरम्यसर्वेदोषामयस्यचदुर्गंधिश्वरू
नश्यत्रानायंयापंकरोम्यहं॥८॥गोत्रतारयिगोक्षीरंमानत्रातारयिमंदिरेमेचकस्यानकस्या
र्थेबोधवाहताः॥९॥जारासुधिष्ठिरेणायश्चात्मापकृतःजीमूतवाहनवचनमाकर्णयसकले
राज्ञोविहायश्रागतोमलयपर्वतेनत्रस्थितस्यजीमूतवाहनस्यकृषिपुत्रीमधुकरनामा
मित्रःसंजातः॥तेनसहजीमूतवाहनोमलयपर्वततिविलोकनायगत्वातःनत्रयोर्योगेय
तनेवीणावादनेकुर्वतीनायकाजीमूतवाहनेनदृष्टापस्परंदर्शनानुरागःसंजातः।सानिज
सुचनेगता।सोपिमित्रेणास्वकीयश्चात्मश्रेष्ठानीतः।मानायकान्यतिन्नायेनविरहेवेत्मा
मापीहितासर्वोनिपदराज्ञाश्रेकयिंतपदराज्ञाराज्ञायेविज्ञप्तःदेवदुहितामलयवतीसा

नुरागावर्त्तेनरश्लोकःकस्मात्यशिवर्त्तनेरीज्ञीहरन्नांतेसकलंराज्ञागेविज्ञंविस्रावसुनामणि
तंविद्याधाजीमूतकेतुःआयातोस्तितस्त्रीपुत्रीमूतवाहनोदुहितादृष्ट्वातस्यजीमूतवाहनस्य
दुहितांरत्नमिविस्रावसुनाजीमूतकेतुरात्मनेसुतमित्रावयुआमंत्रणायगहितःयदिराजा
स्वयंनागठतितदापुत्रजीमूतवाहनेनआमंत्रसमागोतव्यंतनोदुहित्रादानेनआगंतुरहंजा
करोमिमित्रावसुनागत्वमलयवतीनामकन्यामदत्त्वामहामहोत्सवेगांधर्वविवाहनेप
रिणीतातनेजीमूतवाहनोतांगृहीत्वागतःपितुरग्रेतयातस्यसकाशातापितरौनमस्कृ
त्योक्तवदिवसेमालिकमित्रावसुनामरुहमलयपर्वतेक्रीडनायगतःजीमूतहेवोनेन
पांडुरंगुरुतरंशिखिरंदृष्ट्वाशंखकुंदेंदुधवलंतेसर्पास्थिनिपातान्वोनागकुमा
रःसमगाळतिगरुडोभक्षयतिअनेकनागकोटिंनहितातेषामस्थानिजीमूतवाहने
नोक्तंभोमित्रवंगहःअहंहरेवताद्यूनेकरिष्यामिएवंनमस्कृत्यजीमूतवाहनोयावत्तिष्ठति

तियोक्तंअतावत्तरुरत्वाहधानार्थःशब्दंश्रुत्वेतिहरापुत्रपुत्रेतिसाधष्टादेमातकिंरोदषि
तयोक्तंअद्यामंपुत्रंभक्षयतिगरुडेतेनोक्तंअहंआत्मानंदत्वातवपुत्रंरक्षिष्यामि
शंखचूडेनोक्तंअत्यद्यतेविलीयतेमहिधाःक्षुद्रजंतवः॥परार्थेयदुकस्त्यक्तंनादत्तमुदकु
क्तः१०परप्राणनिवेद्यआत्मप्राणरक्षितिपुरुषाणांनेषधर्मः॥यावत्गरुडोआगछतितावत्
दहंगोकर्णंदेवंनमस्कृत्यआगछतिएवंभणित्वागतःशंखचूडंतंनगरुडआगंछमानं
दृष्ट्वाजीमूतवाहनोबद्धपरिकरोयावद्विशेषःनागानामस्थानार्थायतार्क्ष्यंनीमंपराक्र
मंपादोपातात्संस्थोदिक्षुपक्षैश्चव्यापितः१०॥योजनंचचाग्रेसंतंनीमरुधिरं॥१२॥
एवंविधंगरुडंदृष्ट्वानीतःसौनीमंपराक्रमःगरुडेनात्यंचंचुप्रहारेणताडयित्वात
त्यंतंतोगगनांगणेतावत्नासांकितमानरंरुधिरेणचर्चितंमलयवत्पार्श्वेपर
तंतंशंखचूडोपितस्यांनिद्रायमागतः॥मुंचमुंचनागरुडपक्षीजनवत्नरोऽयंनहिगरु

दुःखितविकलांगत॥मयाकिंकृतंकर्मस्तंकिमर्थंनिःलोयामुपविष्टः।जीमूतवाहनेनो
क्तंस्वहितंकुरुःविमनेनकरिष्यति।तस्मात्मागरुडेनोक्तं।भोमहासत्वकिमर्थंपापंत्रा
णत्यागःकृतः।भोर्थंचमयार्थंस्तुविप्रार्थंयोषितामर्थंगर्हितंकृतंनात्राणसकलंतु
शरीरिणं॥२॥गरुडचंचुप्रहारेणमूर्छागतः।तस्मिन्नवसरेमलयवतानामांकि
तमासरणंगत्वात्पत्न्यसपरिवारःशोकहरितहृदयातत्रैवागता।हा।त्रा
णनाथहास्वामिन्हापरोपकारैरमहोदधिः।हासात्विकहाकीतहासहागुणतः॥
हाविद्यधचूडामणिः।हात्रातपराक्रमः।हाजनवत्सलंममोपरिप्रसादंकिया
त्रात्वत्पुत्ररेहि॥एवंप्रलापमावर्ण्यगरुडेनपापात्वत्सुतमानमानीय॥त्र
त्रिपिकःसंदर्शनंजीमूतवाहनस्यातःगरुडेनोक्तं।एवंचेद्रहि।भोवीरजीमूतवा
हनेनोक्तं।त्रनऊर्द्धनागरत्नाणीयाःएवंनर्णत्वागरुडोगतः।तीमूतवाहनस

पत्नीवाशेनिजराज्यात्रमेगतः।गोत्रिभिःपरीत्योक्त्वात्राज्यंसमर्पितं।एतत्कथानकंक
थयित्वावैतालेनोक्तं।राजन्जीमूतवाहनंस्वचूडयोर्मध्येकःसत्वाधिकः।राज्ञोक्तं
॥नास्वचूडःसत्वाधिकः।वैतालेनोक्तंकेनकारणेनायोगत्वापुनरागतः।तेणतेभोग
रुडमानयात्रानक्षेयंतत्वा।वैतालेनोक्तं।येनपरार्थेत्रिाणत्यागःकृतःसकथ
मसत्वाधिकःराज्ञोक्तं॥जन्मनिर्जीमूतवाहनस्यप्राणपरित्यागोस्तिानस्यप्राण
त्यागचीडाकरात्रिंनदि।दृतिम्रुत्वावैतालोगतः॥ ॥इतिपंचदशमंकथानका
समाप्तं॥श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अस्तिविजयपुरंनामनगरंधनवर्मानामराजा
।तत्ररत्नवतीनामश्रेष्ठ।नस्यसुताउन्मादिनीनामसाउन्मादेनवर्तते॥तस्य स
व यौवनसमयेश्रेष्ठिनाराजाविनत्यः।देवमगृहेकन्यारत्नमस्ति।त्रयोजनेनरागं
ग्यतां॥त्रपचात्रन्यस्यरीयते॥राजाएववृणोत्वात्रक्षणपरीक्षिकापुरुषःप्रेषिता॥

श्रेणिगृहेसमायताः॥तांकन्यांदृष्ट्वासर्वेमोहिताः॥सुविस्मितलोचनाश्चवक्त्रंचद्रोपमप्रभं॥
औरोलोपमौकर्णौकपोलौचयकोज्वलौ॥१॥नासिकंतेत्यधाराचकामचापसमोभ्रुवोर्द्वयं॥
नाडीरकेसतुल्यारक्तबिंबोपमोधरौ॥२॥स्वात्यंकध्यमरेखानुमानुलिंगोपमोस्तनौ॥नाभौ॥
मंडलगंभीर्यरोमराजीसुकोमला॥३॥माधवीलतोपमौबाहूपाणीरक्तोत्पलोपमौचर॥
णारविंदयुगलंअन्योन्यप्रतिष्ठितःधन्याएवंविधानारीसर्वलक्षणदृजिताः॥तैरेवंवि
धरूपंदृष्ट्वापरस्परलोचिंतंनणिंतयाद्येषाराजापरणीयिष्यतितदाराजाअस्यासक्तवि
शेराजकार्याणिनकरिष्यतिराजाप्रेमगत्वानणिंत॥अथसणारेवसानवयौग्यानहिसासि
नापतिजलधरेणपरिणीतासाअन्यदासणानणिंत्वाराजामुक्ता॥अन्यस्मिन्दिवसेरा
जपाटिकायांनिर्गतोराजा॥देववन्नातस्मशृंगारंकृत्वानिजमुक्तोपरिउपविष्टातिष्ठति
साराज्ञादृष्ट्वाक्षुभितोराजा॥एषादेवीकिंमानुषीचायावदेवंचिंतयतितावत्कामन्

DEHAU DAN

ज्ञानःप्रतीहारिणीअंकदेवनारीरोकदुःखपरज्ञोकाअद्यराजपाटिकायांगतेनकस्यापिसवनो
परिअतिरूपाश्चिनीदेवीमानुषीवादृष्टानरूपेणमोहितोहप्रतीहारिणीअंकानदेवीसामाया
वीदेवसाउन्मादिनीदृष्ट्वेवंअलक्षणानणिंत्वादेवेनमुक्तापश्चात्तेनापतिजलधरेणसाप
रिणीतानाज्ञोक्तंवंचितोहंमधानपुरुषैःराजादेशोनतेसर्वेसमायातानणितंराज्ञायु
ष्माभिर्वंचितोहंयाषानवद्विरलक्षणाविज्ञासासर्वांगसुंदरीदेवीसदृशवतीर्णासाक
थंमानुषीईदृशंरूपंनवतिलक्षणपरीक्षकैःपुरुषैर्नणितंयद्यस्मिन्नस्यैवपरं
कारेणनअलक्षणानणिंत्वादेवस्यामेविज्ञप्तासातहिनसीपश्चात्तेनापतिधरेणागत्यराज्ञा
विज्ञप्तःदेवाहंवनहासःसामदीयाहासीतस्यार्थेकाकांमवांछावर्त्तते॥अहंस्वामिपारा
नांसागंतीपकेकरिष्यामिराज्ञोक्तं॥परस्त्रीगमनेधर्मवंतांकथंधर्मःसाधवनपरदारागणि
परद्रव्याणित्योदृवत्॥आत्मवत्सर्वभूतानियःपश्यतिसपश्यति॥५॥पुनःसेनापतिनो

कं। देवदासीनणित्वातवदास्यामिनोचेत्देवकुलेसावेश्यांकृत्वातवसमर्पयिष्यामिराज्ञोक्तं॥
सतीनायकापहिवेश्यांकरिष्यति।इत्युक्तेराजादत्तामीश्रवस्यांप्राप्तः।श्रवस्यामाह।प्रथ
मेज्ञायतेचिंताहितीयेइष्टमिष्ठतिहतीयेदीर्घनिश्वासः।चतुर्थेज्वरमाहिश्रीत॥इपंचमेदृश्यते
गात्रेषष्ठेमुक्तेनरोचतेसप्तमेचनवेत्कंपउन्मादश्चाष्टमोनवेत्॥७॥नवमेप्राणसंदेहा
न्मेमरणंध्रुवं॥८॥राजानमतकेश्रुत्वागतोमेगुरुसन्निधौ।सेनापतिःगुरुणोक्तं।पुटोज
लिनतोभूत्वाकादित्यार्घंचदीयतेयस्तंपत्निपुत्रोकेषुदृश्यतेश्रवणेयमे॥९॥अत्रवर्हिषु
यस्तंपतस्मत्यमिहदृश्यतेमनसावाचाकर्मणात्वमेवस्वामिन्नान्योगतिर्ममाभूत्यर्घं
दत्वासप्रविशीकुलाग्नौ॥१०॥उन्मादिन्योक्तं।मनोस्त्रीधर्ममापिकथय॥मातृकंपितृकंचै रोम.
वयत्रकन्याग्रहीयतेकुलंपुनातिसानारीसन्नारियानुगठति॥११॥मृतस्त्रीनेनीयमानंतु ४०
भर्त्तारमनुयातिचपदपदेस्वमेधांनाप्नोतियानसंशयः॥१२॥साध्वीनामेषनारीणांश्रेयो

प्रविशानहिंते।नान्योधर्मोहिविद्येयोमतेभर्त्तरिकिंचनः॥१३॥गुरोर्वचनमाकर्ण्यतत्रस्नानादिकं
कृत्वाविनायकंक्षिणांदत्वाततासाभर्त्तुसन्निधौ॥१४॥भर्त्तुस्तवचहास्याहंभवेजन्मनिजन्मनि
॥एतत्कथानकंकथयित्वावेतालोक्तं।त्रयाणांमध्येकःसत्वाधिकःराज्ञोक्तं।राजासत्वाधि
कःवेतालोक्तंकेनकारणेनाराजोक्तंहेसेनापतिनाहंधर्मान्निजभार्यांधर्मविरुद्धांत्वा
दत्तस्नानप्रतिग्रहोनाधस्सेनापतिश्चात्मीयस्वामिनासहस्त्रीप्रविष्टः॥तत्युक्तंकृतंयत्ना
र्योभर्त्तासहगमनंकृतंस्त्रीणांएषधर्मःसुखस्यानंतरंदुःखंदुःखस्यानंतरंसुखं॥सुखदुः
खमनुष्याणांचक्रवत्परिवर्त्तते॥१५॥एवंश्रुत्वावेतालोगतः॥ ॥ ॥इतिषोडशकथानकंस
माप्तं॥१६॥ ॥श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अस्तिउज्जयनीनामनगरीतत्रराजामहासेनोनाम
तत्रविश्वुन्मनिमन्त्रीप्रधानः॥तस्यपुत्रोगुणाकरोनामसद्भूतोपहतःयत्किंचित्गृहेसंभूते रोम.
तत्सर्वमपिद्यूतेनहारितेपित्रास्वगृहान्निःसारितःततोगृहंतरेनिसृत्यावन्मार्गंगच्छति ५०

॥तावन्मात्रेहवनामतनेरष्टेतत्रउपविष्टः॥तावत्कश्चियोगीकपालहस्तोदृष्टः॥समिच्छोय
ह्येत्वानत्रैवागतः।योगिनोक्तं।नोविप्रभोजनंकुरु।ब्राह्मणोनोक्तं।नाहंकपालान्नभुंजामि॥
ब्राह्मणोहंयोगिनोक्तं॥तथापिप्राह्यर्थंकंकरिष्यामि।ध्यानेनोपविप्रस्मतांविद्यासमा यातां
यक्षणीनगवन्प्राहेमांदीयतांयोगितोन्योक्तं।अस्यब्राह्मणस्यस्नानभोजनादिकंहेयंए
वंश्रुत्वायक्षिणीयाचिंतादिव्यभवनंतत्रनीत्वाभोजनंचकारितः।त्रीतेनविलसिता
॥घनातेसमागताः।यावत्यन्नपतितावन्नभवेन।नयक्षिणीविप्रेणसाधितेन।यक्षिणीवि
योगेनाहंमरिष्यामि।योगिनोक्तं।सांविद्याखलेनागठतितेनोक्तं।अहंविद्यांसाधयिष्यामि
।योगिनोक्तं॥पद्मायिःप्रवेशंकियतेतदाविद्यासिध्यतिविप्रेणोक्तं।एकवेलंकुटंबमभि रोम·
तित्वायश्चागमिष्यामिपश्चान्नंगृहीष्यामिगतस्तवकुटंबपार्श्वेपित्रोक्तं।वत्सगुणा ध१
करणानिहिनानिकत्रगतोःसुत।विस्मतंगृहंपतिव्रताधर्मज्ञासदाचारक्रियपा

चिना॥तस्यापिवर्जनात्यत्रभूणहत्यानवेन्नरः॥१॥कामान्नोचस्त्रीयोदी नाप्रार्थयंतिपुनःपुन
॥भिजमानोनभुंजीतनंवैचाद्यात्रहिंनं॥२॥नगार्हस्थ्यात्परोधर्मोनसुखंगर्हणीयरं
॥नतीर्थंपित्रमात्स्यानदेवकेशवात्परः॥३॥मातरंपितरंचैवविकलंनेत्रदुर्बलं॥प्य
स्त्यजेतिदुराचारोनतेषांपुनरागतिगुणाकरेणोक्तं॥ ॥अमेध्यपूर्णोकृमिजंतुसंकु
लेस्वभावदुर्गंधिमलोचमूत्रक्लेदेवरेमूत्रपुरीषभाजनेरमंतिमूर्खाविरमंतिपं
डिताः॥५॥मनस्याहंपुनर्जातोजातस्याहंपुनर्मनः॥स्वकर्मरज्जुबंधेनानायोनिरनेक
धा॥६॥शुक्रशोणितसंयोगाद्गर्भःसंजायतेपुनः॥नित्यंविण्मूत्रपूर्णश्चतेनायंविमु
च्यतेस्मृतः॥७॥यथातविष्ठयापूर्णःशुचिस्नानेनशुद्ध्यति॥यत्नेनशोध्यमानेपिदेहोय
ने२ मशुचिस्मृतः॥८॥इहसंशोध्यमोपिपंचगव्यकुशांबुभिः॥ह्यष्यामाणदवांगशेनिर्म
लत्वंगगछति॥९॥श्रोत्राणियस्यसततंग्रहरंध्रेषुसंचरेत्॥कफमूत्रपुरीषाद्युःसदेक

स्तुत्यतेकथं॥१०॥कस्यमातापिताकस्यभार्याकस्मिन्योऽपिवाजातोजातोहिजीवोनोनविष्यं
तिपरेपरे॥११॥अथोक्तियावतोदेवोरिविरंचोमनीषिणोऽतिमात्रबुद्धीनोयोगिरूपेहरि
॥१२॥नोगोयोगनयंस्तुवेत्रपनयंविनोग्निसूनयं।दोषेस्वामिनयंगुणेखलनयंवैनोक्तयोविघ्न
यं।मानेज्ञाननयज्ञयेरिपुनयंकायेकृतोताडनयंसर्वनाशनवेदिहनयंवैराग्यमेवानयं॥१३॥
एवंणित्वासब्रह्मणःस्वगृहानिःसृत्यसयोगीश्राश्रमेश्रागत्यनमस्कृतः।योगिनामंत्रकपि
तातिनमंत्रमीथनाकृताश्रियंप्रवेश्याकृतः।यत्रयत्रणीनसमायाताश्चात्रयोगिनाम्मी
तानयापिनागठतिएतत्कृत्वायित्वावेतालेनोक्तंएजनकेनकारणेनागताश्चोक्तंत्वा
गेनहानस्यकृतोऽस्तिकर्म्मिसत्वेनहानस्यकृतोऽस्तिएजा।न्यायेनहानहानस्यकृतोस्ति
तस्मीनावेनहानस्यकृतोस्तिमिक्षिः॥४॥सविधाचिन्नःश्रनेनकारणेनसिद्धिर्नीयातिना
हियोगिपोनोवचनेकथंनागतादृष्टुम्शक्यविघ्नस्यनिष्पकर्षंविनश्याम्रस्लाक्षुपि

स्वयंयाति प्रेर्यमाणः स्वकर्मभिः॥४॥अथ नवत्योक्तं॥अहो किंदुष्कृतं वरेहे तेनोक्तं॥ममस्नेहेन त्वमद्दुःखं वापत्तन परिणीतेऽहं यस्त्वं ममदुहिता निजकीयारास्यसि तत्राहं तवसुवर्णस्त्रं दास्यामितेयोक्तं॥ स्नेहमूलानि पानियारममूलानिव्याधयः स्नेहमूलानिदुःखानि त्रीणि त्य सुखीभव॥५॥इत्यामपास्यदुहिता॥कथमुत्पद्यतेपुत्रः॥चौरेणोक्तं॥क्रतुसमयेमरीयद्व्येदत्वोक्तास्त्रीः समानेतव्यः॥तत्रगोधर्वविवाहेनमाविवाहिता॥चौरेणऽटोकयितंपूर्वस्यांदिशिदत्तपतेः॥योद्वस्त्रस्त्रस्याधसुवर्णस्यंतिष्ठतितत्रहीतव्यंएतत्कथयित्वा चौरोमृतः॥सापिसुवर्णंगृहीत्वांवकोत्तनगरेमाहत्यसमायाता॥सादिनेदिनेवर्द्धमाना सतीनवयौवनासंतोजा॥अन्यस्मिन्दिवसेनिजभवनात्॥७॥एवंविधस्त्रषसीस्वप्नेमयादृष्टं॥पुत्रायंमज्ञषायोक्त्वासुवर्णंदत्वासहस्त्रसमायुक्तोराजद्वारिमोक्तव्यः॥यस्त्रयाद्दत्तांतकथितंतत्तस्याः॥मातुस्त्रसातेरुक्तंतयाराज्ञापिस्वंदृष्टंजानामिखेत्रे॥ ॥क्रिंदुष्टंपंच

नोपरिस्थाराजमार्गविलोकनंकरोतिएकस्मिन्दिवसेसखीभिःक्रीडमानासतीत्रासणी कोदृष्टः॥तेपुरुषेदृष्टाकामेनपीडितो॥सख्याग्रेकथितंसखीत्रासणःमातुस्त्रमीपेसमाग नेतव्यः॥मात्रोक्तं॥ममदुहितापुष्पवतीवर्त्तते यदित्वंपुत्रमुत्पादयिष्यतितदासुवर्ण शतंदास्यामिमध्यस्थेसुवर्णंवमुक्तं॥स्नानंवुपानादिपुष्पतांबूलविलेपनंचदत्वा रात्रौतत्रैवस्थितःप्रभातेआगत्यदृष्टासा॥हेसखेरात्रौत्वत्रमेनसहकिंक्रीडितं॥ ॥उक्तंच॥ ॥तयाथत्रतोमहिलाउजारंसमयेपिदायंपसंसंति॥स्त्रीचीसावेलाश्र ष्यविनसंनरिक्तामो॥१॥सानगवतीसंजाताएणीकालेनसूताषुत्रोजातः॥तयाग त्वैवसंदृष्टंस्नातसमयेमात्रायेकथितंजानामिस्वमो॥ ॥जयटीबद्धोर्दृष्टंच ब्राह्मणकृतनोयःसिंहनस्मविजिंगमितयज्ञोपवीतवान्॥२॥सिंहपद्मस

समारुह्यसिनागेंद्रमेरवत्वारवद्वागडानिमालाचदक्षिणेकरे॥३॥कंकण्डमरू
घटान्त्रिसूत्रंवामयाणिभिः॥त्रत्वयीग्रीवसमाकोपःपाशुदोहनियोनि॥

वक्त्रंचपिंगाक्षंस्थूलपाणिंमहाकायंमयुरतित्रितेत्रंमालिनीखरं॥५॥तेनतणितं।
तवकारेपुत्रमित्तिष्ठतिपरराक्षाराजानंविप्रसंतयाराक्षसमीपेरत्नसहस्रसुवर्णो
नसहपुत्रोदृष्टःलक्षणपरीक्ष्यकैःनिरीक्ष्यउक्तंदेवत्रयत्रिंशल्लक्षणोपेतः।अमारो
यं॥त्रिषुविपुलोगंभीरत्रिषुचैवोन्नतस्त्रिसूक्ष्मसमसुरक्तोराजापंचसुदीर्घ
स्त्रिसूक्ष्मस्त्रि॥६॥नाभिंस्वरसत्वमितिप्रयुक्तंगंभीरमेतान्त्रितयंनराणां॥७॥रोम
लाटंवनंचपुंसांविलीनंमेतत्त्रितयंप्रशस्तं॥८॥वक्षोपिकक्षानखनासिकाश्चक्रका
स्किकाचेतिषडुन्नतानिरूक्षाणिचत्वारिविडंगदघ्रीवाजंघाचहीनप्रदानि॥९॥नि
ग्रोतयादृक्रतास्वधरोष्ठिकारक्तानखास्त्रयस्तुसमसुस्त्रावहिःसूक्ष्माणिपंचदशानां
गुलिपर्वकोशाःसाकंत्वचाकरुहास्त्रनहःस्निग्धाजा॥१०॥हृल्लोचनाभ्रुनासिकास्त्र
म्योरंतरंबाहुयुग्मंके॥हृतिस्रोमिःसुपंचकंस्त्रनवत्वेवर्णाःसूक्ष्मताम्॥११॥

ORIENTAL RESEARCH INSTITUTE

राजाहत्याकर्ण्य॥ ।उक्तंच। ।तन्मुक्तफलहारःकंठे प्रक्षिप्तः।सिंहस्तेगुरुस्थूलैरक्षिभिर्वारणु
णान्वितोस्मिन्धं चक्रारस्वसरमौक्तिकस्यगुणंस्मृत्वा॥१॥हरस्तोनामप्रतिष्ठितःपरमेश्वरेण
मर्पितःतेनपठितोस्मिसर्वज्ञात्रिणिषोडशावषयःसंजातः।त्रिषोडशात्सवेकालोयावज्जी
न्नेकर्त्तेमध्यमःसततियावत्परतोहरउच्यते॥२॥एवंकालपर्यायेणराजासुतःसंयु
क्तहरस्तस्यःस्वेउपविष्टःतेनचिंतितंकिमयापुत्रजातेनयत्गयायांगत्वापिवृणांपिंडदानं
नकरोमियस्यविज्ञेवाभूतेरुपयासर्वज्ञतुपुत्रस्यज्ञानंचमोक्षंचानोत्पादयामीचावा॥
३॥यदिवहतिर्त्तिरंहनंग्रमुंडत्रनंवायदिवहसिगुहायांहरुमूलेनिवासंवा।यदियदतिपु
णंवेहस्तिस्नातननंवयदिकूहयमस्तुहंसर्वमेवंनकिंचित्॥४॥तस्मान्नहज्ञाजयश्चेवतीर्थं राम
सेवाहयात्रयासर्वमेवहयातस्ययस्यसुतंनमासंना॥५॥स्नानंसम्यहयाहानंहंनम ४४
स्त्रित्यंयकृतेनाक्षवेदिकंस्त्रांपिंडंनोपतिष्ठति॥६॥नकाहेविद्यतेहेवोनत्रिस्तोयान दिनो२

तकर्ईमेनावेविद्यतेहेवतास्मात्नावंनचालयेत्॥७॥गुरोर्वाक्यानिश्रुत्वास्वहस्तेनपावत्पिंडदानं
नाचत्रयोहस्तानिसृताः।।तातीराज्ञाविस्मयंगतः॥कस्यहस्तेपिंडाधिकारः।एतत्कथानंकंकथ
यित्वावेतालेनोक्तं॥राजन्नकथयकस्यहस्तेपिंडाधिकारः॥राज्ञोक्तं॥चोरहस्तेपिंडाधिकारः।वे
तालेनोक्तं॥ब्राह्मणस्यवार्धिणेऽत्यन्तःकथंब्राह्मणस्यनरीयतेऽथवाराज्ञाप्रतिपालितेन
तस्याधिकारःकथंचेराज्ञोक्तं।ब्राह्मणेनबीजंमूल्येनविक्रीतंब्राह्मणस्यनाधिकारः॥राजासुव
र्णहस्तेन॥पालितः।अतएवनतस्याधिकारःएतच्छ्रुत्वावेतालोऽन्तर्धानंगतः॥६
त्यष्टहरःसंकथानकंसमाप्तं॥७॥ ॥श्रीगणेशायनमः॥ ॥अस्तिचित्रकूटंनामनगरं।तत्र
राजारूपसेनोनामसचक्रेखेटकेतुरंगमारूढेइतस्ततोगतः॥यावत्सार्थंगछति।तावत्रैके
नडागंदृष्टंतत्रतुरंगविश्रांत्यर्थंयावत्रैविलोकयति।तावत्रूपिकन्यादृष्टापुष्पावचयंकुर्व
णासती।राज्ञोक्तं।बालेकोभवतामाचारःयेदमतिथिसुष्ठाकमाश्रमंसमायातः॥ ।उत्तम

स्मापिवर्णस्यनोचोपिगृह्यमागतःपूजनीयोयथान्यायंसर्वस्यस्यागतोगुरुः॥१॥तयासन्मुखम
वलोकितंपरस्परंकटाक्षनिरीक्षणंसज्ञांतांतस्यःपितासमायातःतंतपोधनंराजानमस्कृत
ंतपोधनेनाशीर्वादंमणित्वाराजाहृष्टःकथमेकाकीरात्रौस्त्रीकआखेटकमेगोनाभणितं
तपोधनेनोराजन्महापापंकथंक्रियते॥ एकःपापानिकुरुतेफलंभुंक्तेमहाजनः।मोक्षा
रोनविमुच्यतेकर्त्तारोषेणलिप्यते॥२॥राजोवाचप्रसादंविधायममदुष्टमनेधर्मंधर्मकथय
तेनोक्तंनोगीप्रधानेनमहाप्रधानेनचान्नदानंचतथाप्रधानेयज्ञावदंतेषुचतत्वविचम
र्षेषुदानेघृतयज्ञदानंसर्वयज्ञेषुवादानंसर्वयज्ञेषुवाकृतंसर्वदानफलंवापिनश्चनुल्यमी
दृमया॥३॥कतोमेस्तीदानंजंतूनांनानामेकतः।एकतोरोगनीतस्यप्राणिनःप्राणरक्षणं
॥५॥सर्वभूतेषुयोविद्वान्दद्यात्यभयदक्षिणं।दाताभवतिलोकस्यप्राणिनांनात्रसंशयः॥
ई।दक्षंतिसर्वदानानियज्ञोहोमबलिक्रिया।नचरक्षेन्महादानंत्रनयंसर्वदेहिनां॥७॥तृ

णानिस्वादंतिवसंत्यरण्येपिवंतितोयाण्यविगर्हाणिनयापिवध्यादरिणानराणांनतोपितान्मारयितुं
समर्थः॥८॥वृद्धांजरिंयुवतेनमावेतमपराधिनंनहन्याछरणप्राप्तमनोधमभिस्मरन्
॥९॥आवर्त्तेयावदाप्रस्तःपरोपिप्रारणागतःक्षिप्राणान्परित्यज्यरक्षितव्यःकृतात्मनाः॥
१०॥श्रोतिनुत्पेनपोनास्तिमनोस्वास्थ्यंरसुखंनास्तिविषामंदरानंनास्तिधर्मोदयापरः॥११॥
योधर्मज्ञोजितमानरोषोविद्याविनीतोनपरोपतापी॥स्वदारसंतुष्टःपरदारवर्जीनतस्य
लोकेभयमस्तिकिंचित्॥१२॥एवंस्तुत्वाराजोक्तं॥अद्यप्रभृतिमयाक्षपराधानकार्यः॥इतिस्तु
त्वानुष्ठोमुनीन्द्रःकंस्वप्रार्थयिष्यतिनरेंद्रस्वामि॥राजोक्तंनिजदुहितामदीयतांकृषिणा
क्तंरत्नाकन्यांगांधर्वविवाहेनविधादितानरेंद्रायदृष्ट्वाजयमारुह्यनिजनगरंनिमुखंगत
॥यावद्दूनागेगिनःतावदंगतेरवौतत्रैवप्रस्तुप्तःनृपयमयेब्रह्मराक्षसमायात
ंराक्षसेनोक्तंनावयानरूपिष्यामि॥॥आवर्त्तेसंग्रामानामविनयनवनेपत्तनंमाहसा।

नारायमेनोक्तं।एषाऽस्थिनोरेषानोमेनिधानंकपटस्नातमयंक्षेत्रमप्रत्यागोस्वर्गद्वारस्य
विघ्ननरकपुरवरंसर्वमायाकरंडःस्त्रीरत्नंकेनदृष्टंविषममृतमयंप्राणिनांस्तोकपात्रं॥१३॥
राज्ञोक्तं।मात्रसुर्यंपापंकुरु।राक्षसेनोक्तं।अस्यस्थानेसप्तवर्षीयब्राह्मणपुत्रस्यममाग्रे
शिरश्छेदंकरिष्यसितत्रोएनांमोक्षिष्यामिराज्ञोक्तं।एवंकरिष्यामिसप्तमेदिवसेत्रागमि
ष्यामीत्युक्त्वागतोराक्षसः।राजास्वानागारेत्रागत्यामंत्रिणाग्रेसर्ववृत्तांतंकथितंमंत्रिणोक्तं
।त्रापदर्थंधनरक्षेद्दारान्रक्षेद्धनैरपि।त्रात्मानंसततंरक्षेद्दारैरपिधनैरपि॥४॥देवादंसर्वक
रिष्यामिमंत्रिणाघटापितःकांचनमयःपुरुषःसीपिरत्नभूषितःत्राकटेचटाप्यटूयाद्यो
षणाकृताःयकोपिब्राह्मणपुत्रसप्तवर्षीयस्त्रात्मानंहनिष्यतिराजातस्यशिरश्छेदंकरिष्य
तितस्याकांचनंमयःपुरुषोहनिष्यतिब्राह्मणेकेनहत्याकार्यमानायिताश्चेमणिनंयहनी।
ष्यामितास्यामणिंतःपुत्रइत्येतेनेनकिंप्रयोजनंपुत्रेणोक्तं।संसारेऽस्मिंसारंइदं

इतिश्रुत्वासुरक्षवेतालोहसितंप्रोक्तवानेतत्सर्वं।।१५।।त्रत्यत्रनवद्योपुत्रात्मविष्यतिनि
राज्ञाकृत्वेत्यात्वात्मानंरक्षंतावद्यावद्राजासवद्धमाकृष्यतस्योत्त
मोंगंत्रोटयतितावत्तेनहसितंतत्कथानकंकथयित्वावेतालेनोक्तंराज्ञकथयकेनका
रणेनहसितंराज्ञाप्रत्युत्तरंनेनकारणेनहसितंपश्यपश्यसंसारस्थितिः।मातारक्षतिबालत्वेप
त्राभवंतेपितारक्षतियौवनेपिसंसारेतेपिमायाहकास्मृता।१६।।एवंश्रुत्वावेतालोगतः॥ ॥
इतिएकोनविंशतिमंकथानंसकेमाप्तः।१९॥श्रीनमरायैनमः॥ ॥त्रस्तिविप्राःश्रीनाम
नगरीतत्रविपुलत्रीषरोनामराजातत्रत्रार्यतीनामश्रेष्ठितस्यदुहित्रस्त्रनागसुंदरीनाम।
त्रल्पकालात्तस्यावणिनाकपुत्रमणिनामेनपरिणीतापितृगृहेवर्द्धमानासतीनवयौवना
संजाताऽसमणिनामात्तमुद्रयारेवणिज्येमनःत्रात्महितेसानिन्नभुवनोपरिस्थितारात्र

मार्गविलोकनंकोरीतिराजमार्गेकमत्वाकरोनामब्राह्मणोयादृष्टः। तेनसादृशा परस्परानुरागंज्ञा
तासविकलेंद्रियोदृत्वाश्रात्मानंननवेत्तिसापिविरहवेदनाक्रांताबलापंकरोति।तयासख्योक्तं।मा
एवंवदाकथंनत्वक्तमेतयोक्तं। ॥श्रीरानीतस्थितचक्रवाककरुणाकारंप्रहस्यमुनिःचक्री
जावतिपत्निीवचहतेदुःखंननुनोविधिःयस्याहरतरंप्रियानमिलितासीमाचरुवस्थिता।
संसारासिमनोजगोचरगताजीवंकथामात्रसी॥१॥सखेजानासिएवंमन्मथेननिर्लज्जाकृः
तागतासामरवीतिजल्पुवचे।।तयाप्रहसिकयाप्रेत्वानिजोत्तरीयेणपान्थोरचितःतयोक्तंश्र
परेजन्मनिएषमचेतारंमुत्कायावत्पाणंस्तपयतितावत्श्रागतासारवीमासाध्वंकुरु।दु
र्वाराःस्मरमार्गाएहिप्रियनमोहूरेमनोमुक्तकंगादंधेमनंवयोतिकठिनाप्राणाःकुरंवनि
र्मर्जीम्लोनंवीर्यविरोधमत्मथयुद्धत्कालक्रांतालक्षणीमाहन्यास्तमितंमाघनेकथममीम
र्वयंयोदुस्तरा॥२॥यस्त्वियायुक्तमुक्तंपरममर्माणंसाक्षेवर्त्तेसख्योक्तंतर्हिघतीन्न

स्नाह्मणमेकंयावन्नवयंसंगृह्णीत्वाश्रागमिष्यामिगतासखी।यत्रकमलाकरप्राणान्प्रियस्तिष्ठति
॥सोपिविरहवेदनाहिंसांगचंदनोदकेनलिप्यमानकदलीपत्रपवनेसमाश्वसितोवर्तते।मित्र
वियमानीयतां।।सर्वदुःखकरंयंकरिष्यामिनास्यावस्थांदृष्ट्वातयोक्तं।। विकलयतिकथाकुरुतं
॥हसतिशुचिपंडितंविडंबयतिसुधरयतिधीरपुरुषकृणेनमकरध्वजोरेवः॥४॥त्रस्यापितोत्र
नंगमोरंयतिसवमीपेकमलोककृणेक्षपयाममप्राणंग्रहंदहनयातस्यापितिष्ठतिकिंवानहि
संरक्तोक्तोपततिमुहुर्मुहुःपर्यंकेस्यामहदुःखंवर्त्तते।एवंश्रुत्वासकंपमानःप्रयाउठितोयावत्
तस्यान्नवगनेऽतितावत्सामंतानामंतरेणासोपिरुदंयंकुरित्वामतः॥तत्रसमयेरोपणीत
न्नर्त्तानस्याःर्श्वेसमायाताःपुरुषंकदलंग्रहीत्वाश्रक्रतिरत्नमानसोकेनकारणेनाये नविचार्य
विप्रयाश्रात्मनेच्छितंसएवकोप्यपिमतःसर्वकोप्येवंवदति।त्वंहिमाश्वर्यनकरातएवंदृष्ट्वात्र
यागामपिमरणेएतत्कथानकंकथयित्वावैतालेनोक्तोहेराजन्कथपत्रयाणांमध्येकःका

मातुरः॥परिणीतनस्त्रीवेतालेनोक्तं॥कनकारणेन॥येनविचार्यचिन्तयात्मनंकिंस्यं॥मयवक्तुं मा
रः॥परिणीतनस्त्रीवेतालेनाइतिश्रुत्वागतोवेतालः॥ ॥इतिविंशतिमंकथानकंसमाप्तं॥२०॥ ॥
श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अस्तिविजयस्थलंनामानगरंतत्रहरिमहेचीनामराजातत्रविषकस्वं
मीब्राह्मणः॥तस्यचत्वारिपुत्रास्तिष्ठंति॥एकोद्यूतकारःद्वितीयोवेश्यातरतःतृतीयोपरदारतः
॥चातुर्थीनास्तिका॥चत्वारःपुत्राविषकस्वामिबोधितुमारब्धाः॥नानामर्थकरंद्यूतंलोकस्य
शीलघ्नंलिनाशनंचतस्यतेतेनतस्माद्यूतंचमाचरेत्य॥१॥विषादःकलहोरागदिकोयमानं
नृपत्रासोपैशून्यमत्सरःकोपःसर्वद्यूतस्यबांधवाः॥२॥निर्घृणत्वंतितत्रयत्रद्यूतंप्रव
र्ततेनहीह्रीर्यतेतत्रतिष्ठंतिवकाः॥३॥कर्कशंदुस्वरंवाक्यंजल्पंतेवक्त्रोतेरुर्वेतिद्यू
तकारस्यलक्षणानादिकं॥४॥यास्त्रीकरोतिप्रेषंचोरःस्वार्थपरायणः॥लंतेतयानरं
लुंतिनाकिनीवामिषस्त्रिया॥५॥विमोहयंतियाश्चित्तंमदिरामोहगर्विता॥सात्वहेलांहरने॥

केषांश्रोत्वाचंकारधारिणीईसत्यंश्रोचंसमंत्रीतेसंयमोनियमस्तथा॥त्रविधंतिवहिर्मुक्तोवि
टाःपाणंगनागृहे॥६॥जननीजनकोभ्रातापुत्रोमित्रंस्तथैवच॥नंतिवस्त्रंसमस्तस्यहरि
कायस्यवस्त्रंना॥७॥यारुद्रयेधनेपरणसहनापते॥परंनिषेवतेध्वाचपुरमा रू
पतेतथा॥८॥स्त्रियंकंवदुनोक्तेनपितुर्वचनमवधार्यतैमिलित्वायथोचितंविद्या
हीनापुरुषोजीवन्नपिमृतःपुमान्॥तस्माद्यत्नमपिदेशांतरंगत्वाविद्यालाभंकरिष्याव
॥इत्युक्त्वाचत्वारोगताः॥कालपर्ययेणविद्यासम्यक्लात्वाएकत्रस्थानेसंप्राप्ता
॥ऊचुश्चान्योन्यंनिजंनिजंविद्याकौशलंतदानं॥एकेनअस्थिसंघातमधात्तुमतंसिंहस्य
अस्थिषट्कंनियोजितंद्वितीयेनमांसमेदोनसाजातंनिर्मितंतृतीयेनत्वक्रुधिर
रोमकेशादिकंकृतंचतुर्थेनसजीवःकृतःसिंहतिनसिंहेनचत्वारोपिभक्षिताः॥एतत्कथा
नकंकथयित्वावेतालोक्तवान्॥चतुर्णांमध्येकोमूर्खः॥राज्योक्तं॥येनसिंहःसजीवःकृ

तःसमूर्षः॥वरबुद्धिनसाविद्याविद्याबुद्धिगरीयसी॥बुद्धिहीनाविनश्यंतियथातेसिंहकाक
काः॥१९॥ ॥इतिएवंश्रुत्वागतोवेतालः॥ ॥इतिएकविंशतिमंकथानकंसमाप्तं॥२१॥
श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अस्तिविदग्धोनामनगरेविदग्धोनामराजा॥तत्रब्राह्मणोनारायण
॥सुरूपःसुतरुणीभार्याहोमहानोगीदेववशीत्रात्रीगूढविभूचिकायामृतः॥तस्मिंमृ
तेकोपिवैद्योविकोद्विजःसमायातः॥तेनचिंतितंयोगाभ्यासंकृत्वापरकायप्रवेशंयोगान्क
रिष्यामितेननिजकुटंबंविहाययत्नरूपाद्रेमविरूपरूपितंयोगवचनानिपाठित्वाप्रपंचरू
तंपश्चात्हसितं॥एतत्कथानकंकथयित्वावेतालोराजानमुवाचहेराजन्ययदुदितंहसितंतत्केनका
रणेन॥राजोवाचाकात्वेमातास्तनंदारयित्वारोदितंततत्यजेनेनकारणेनरुदितरु
एणारोदनंश्रुत्वाहसितंधर्मार्थकाममोक्षाणांयस्यैकोपिनविद्यतेअजागलस्तनस्येवतस्यज
न्मनिरर्थकं॥१॥एवंश्रुत्वावेतालोगतःपापाद्भोगात॥ ॥इतिद्वाविंशतिमंकथानकंसमाप्तं॥२२॥

DR BHAU DAJI

॥श्रीनर्मदायैनमः॥अस्तिधर्मस्थलंनामनगरंतत्रधर्मध्वजोनामराजा॥चतुर्वेदाध्यायीस
र्वशास्त्रपाठकःब्राह्मणोगोवर्धनःतस्यचत्वारःपुत्राःहरिदत्तःसोमदत्तःबलदत्तःदेवद
त्तःसर्वेवेदशास्त्रपाठकाःकलपर्यंतेहरिदत्तपुत्रःहरिद्रोमतः॥तस्यवियोगात्पितागोवर्ध
नेनमर्त्तुमारब्धंतत्रराजकार्यपुरोधसविज्ञप्तोमर्णागत्यश्रुतिबोधितः॥तस्य
वचनानिश्रुत्वापितागोवर्धनेआत्मानंचिंतितंतेनयत्नकर्तुमारब्धंसर्वधर्मेणरक्ष्यामि
॥तेमनगोवर्धनेनरेनयत्नमारब्धंकठपानपार्श्वेसमुद्रपारेप्रेषिताःपुत्राःधीवरकठपंग
ह्यात्वाश्रपणायलग्नाःज्येष्ठेनोक्तंभ्रातःअस्मंमध्येमनोक्तंकनिष्ठेनगृह्यतांकनिष्ठेनो
क्तंनाहंगृह्यामित्रयोयिकिंवाहंकुनोगतोराजभवनंराज्ञोक्तंपरिक्षांकरिष्यामित्रया
णंनोजनावसरेराज्ञाजेजनसंगोनिमंत्र्यरत्नारत्नवतीर्दत्तादिकंयावत्तुष्टोतावत्मु
खमोटनंकुर्वन्॥राज्ञादृष्टंकथंमुखमोटनंसजनत्रयंदुर्जनःदुर्गंधभूमिकायाउत्प

नानमनाने॥अतःश्रावणीधिः तेनममनरोचते॥॥ वंश्रुत्वाराजाकोष्टकारिकोष्टष्टः॥कुत्रालिंतद्
लब्धा॥देवपरकूलैरानीताःतेषाकार्यष्टष्टाः॥तैरुक्तंदेवराजन्नद्यनानस्थानेनंजयित्वा
वापितास्त्रीहयःदृतिज्ञासनोजनचंगसःमानितः॥अथस्त्वद्वितीयेनोक्तंअहंनारीचंगः॥॥
ज्ञापरीक्षार्थंवरांगनागरहेरात्रेभोगादिकंग्रामर्थ्यसंवासितः॥प्रठन्नासुरूंहेरकेरुक्तं॥राजन्॥
संभोगःकृतःनिद्रानलेनेःराज्ञाश्रकार्यष्टष्टः॥तेनोक्तं॥राजन्दुर्गधात्कस्यगंधःस्त्रिजेनोक्तं
॥अस्याःदेहेअजायागंधीदुःहराज्ञातस्यामाताहृदयष्टष्टाःहयंवरांग॥नाङ्गलध्वा॥तयाउ
क्तं॥ममभगिन्याहेतोज्ञाता॥इमामेहिनेममभगिनीमृता॥मयायश्चात्॥अजादुग्धेन
संवर्द्धिताःराज्ञातत्स्रुत्वासोपिसन्मानितःस्त्रीचंगः॥राजातृतीयष्टष्टः॥तेनोक्तंअहंन्
पुंचंगः॥राज्ञारात्रौवासभवनेसप्तभूमिकोपरिभागेस्थापितः॥प्रठन्नजनैःकथितंराजन्
अनेनरात्रौनिद्रानप्राप्तामुखकिंचनःस्मृतःराज्ञासोपिष्टष्टः॥तेनोक्तं॥प्रथमतूलिका

यांप्रथमस्मूकरवालोस्तितेनमेन्नारीरंयोहिनंनिद्रानलब्धातंस्मूकरंकैरंस्त्रीचनेदृष्टमोपिस
म्मानितः॥अथस्त्वंतूलिचंगः॥एतत्कथानकंयेकेपित्वयेतानिनोक्तं॥राज्ञात्रयाणांम
ध्येकोत्रोपदृष्टः॥राज्ञोक्तंतूलीचंगःप्रधानः॥ ॥इतोविंशतिमंकथानकंसमाप्तं॥२५॥
॥श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अस्तिमहाएराष्ट्रेधनपुरंनामनगरंतत्रप्रतापनरेन्द्रोना
मराजा॥महाधर्मपरश्च॥स्वमुखेकर्णेवारंकरोतितत्रधनदेवीव्यवहारीकोटिधनीवस
तितस्यप्रियायधनश्रीनामसुरूपनारीनगमयतिएवंसंततिप्रियायानभवतितपा
दुर्मनचिंतयाशून्यहृदयावर्त्तते॥एकदाप्रियेणदृष्टाप्रियेत्वंएवविधाकंपरंप्रपसे॥दूरंगे
हरत्नलक्ष्मीरहेमेन्नारीरंसर्वतवामनेवर्त्ततेनतोक्तं॥संततिश्चनावात्मेशून्यचिंतातोवि
धानेदैवानराधयंत्यत्रतो॥यागनोगादिकैःसचविश्वनाथंवासितःनित्यंपुत्रार्थी॥
विप्रोपत्नाकर्पूरकस्तूरिकापुष्पश्रीखंडेनतस्यादेव्याहृज्यति॥दनदुः॥स्थितदुःखितानां

स्वधनंपात्रेपुरस्तात्संस्थाप्यैकस्मिन्नवसरेगत्वाश्रेष्ठिनंहितीयवेलायांगृहंकुरुत
यातवप्रथमभार्यायाःपुत्रोननवतिसपत्नीमुखंदृष्ट्वाश्रेष्ठिनाभार्यांकलत्रंकृत्वाष्टकरपरिणीता
द्वितीयाभार्याकालक्रमेणयाधनश्रीःप्रथमभार्यायतिस्याहेतोःपुत्रोजातःजातमात्रःसन्नहिता
भार्याकालकैर्यात्रीत्यात्यालनार्थंसमर्पितः।तथापश्चात्सभार्यामनसिकृत्वरोगजायते॥
एवंवर्षत्रयोजातेनक्रोधदेनवीमृतःमृतकार्यंकृतेपश्चात्परिणीताभार्यायाप्रथम
कलत्राग्रेकथितंत्वयापुत्रोचितंधनंस्वल्पंगृहीत्वायाहिस्वस्थानंदूरमेगृहंदृश्यंमेनस्मी
॥श्रयंमेपुत्रोऽयंतवनकिमप्यस्तिइतिपरस्परंकलहायतेकेरपिवारयितुंनशक्यते
तोएवंविवादंकृत्वापुत्रंगृहीत्वाराजकुलंगतौ।मंत्रिभिर्निर्वीक्ष्यमाणासतीनबुध्यसि रास.
॥ततोराज्ञाग्रेकथितोहेस्वामिन्राज्ञाहृष्टःपुत्रःतवमाताकाएषाबालश्चत्वासबालकिंने ५१
वेत्तिराज्ञाचिंतितंकेनोपायेननिश्चयोभविष्यति।मूर्खोराजाइतिकथानककथयित्वा

वैतालेनोक्तं॥राजन्नकथयकस्याःपुत्रोनविष्यतियाज्ञातःकेनोपायेनसत्यज्ञास्यते॥राज्ञा
उक्तं॥॥तेनराज्ञाऽऽगहंडूकार्यकथितंतैर्ऽऽगडुत्वंनार्याहयमाकार्यंदृष्टाराज्ञासमर्झे॥
अर्धपुत्रंहेहंकृत्वाऽऽमोऽनयोःसंदंशंडुरास्यति॥याऽऽपारमाऽऽनयामिनेएवमस्तु
॥यामातायराज्ञातःसुतः॥तयाकथितंनमेपुत्रोऽयंऽऽडुनविधेयंतयाऽऽगऽऽडुःकथितं
राजन्नद्यंमातामत्यादृयकूटानस्नेहात्राज्ञातःपुत्रःएवंस्मृत्वागतोवैतालः॥५४॥॥इति
चतुर्विंशतिकथानकसमाप्तेः॥२४॥ ॥श्रीनर्मदायैनमः॥ ॥अस्तियद्यपुरेनगरेसत्यशु
भ्रोनामराजातस्यभार्याधर्मिष्ठेवि॥पुत्रीचंद्रिकानामासापरिणीतारुक्मिणाधिपतिना
राज्ञाविजयसेनेनतस्याःदुहितृजातालावण्यवतीनामसायौवनेनसंवर्द्धमानासती पु
रेधाटीपातकृतःस्मृतिःराज्ञायोग्योदुहितांचगृहीत्वायुगतनिर्गतोमहाटव्यांनियतितः॥
तत्रनिस्त्रिंशाःतैर्निर्घृणैःराज्ञाकृतः।राजाखड्गेनव्यापादिता॥केनचित्मित्रेनमुष्यप

स्त्रीपतिःप्रथमेकथितसपत्नीपतिःसमुद्रस्येनआगतोयुद्धार्थंराज्ञाविरुद्धंहत्वा भार्यादुहित्रोःये
कथितंनवद्भिःपश्चिमायेमयातावद्देव्यापार्श्वआगछमिएवंश्रुत्वाराज्ञीपुत्रीसहितागता।
परस्परंपुरुंकुर्वराजाव्यापादितोनिद्रैः।मातादुहितृभ्योनयेनत्रजमानौमरुस्थलेसरसीतीर
वाजलंपीत्वाचास्नात्वामेकंविश्रामवृक्षंतौजग्मतुःतत्रकोपिराजासपुत्रस्तत्रगतःविश्रम्यस्थितौ
तावत्स्त्रीयुगलंदृष्ट्वासंदष्टौपुत्रेणोक्तं।यावत्पुरीसाममापीदीर्घपरीसान्यभार्यामवता
।एवंविचिंत्यतुरङ्गारूढोपरान्तुसारेणगतो।यत्रस्त्रीद्वयमस्तिग्रथमंत्राम्वाप्रष्टोभवतां
काजातिःकस्माद्रागतौ।क्वगमिष्यथाएवंश्रुत्वाएकथितंसर्ववृत्तांतंश्रुत्वाराज्ञोक्तं।नयेमे
जातौद्वयोरपिराज्यलक्ष्मीःपुनर्नविष्यतःतयोरुक्तं।एवमस्तुएवंकथितंगृहीत्वास्वपुरंगतौ
तावत्यावत्पुरीसमापाताद्यादीर्घपरीसादुहितागत्योक्तं।वत्सदेहिदीर्घपरीत्वंगृहाणपुत्रेणो
क्तंकेयंगृह्णामिमयाद्यंचिन्तेमाताप्रकथितास्तेनवक्तव्यंमातादुहितरोपुत्रपितृगृहे

स्थितेतयोःपितृपुत्रयोःसदृसुखमनुभवतःकालक्रमेणमातादुहितरोप्रस्तास्ताजातीकन्यापु
त्रकौकौतुकेनउभयोपरिणापितौतावपिप्रस्तौपुत्रकन्याजातौ।एतत्कथानकंकथयित्वावैताल
नोक्तं।तासांसंततीनांपरस्परंकिंनात्रकत्तवतियदितानकथयिष्यतितदाभार्यविदा
रणंभविष्यतिसमाप्तौ॥ ॥क्रोधेहिनैकृतिजनंसमुदेतिनाशयतीपिनहितोपिसकलत्रपुत्रउ
न्मीलितस्मरशरस्मरलिंगकोब्रह्मन्नापनिहितोपिनिधनेनयाति॥१॥धिगेतासद्विद्याधिग
पिजन्मितामुकवितावयोरूपंधिक्धिगपिचयशोनिर्मलवतः।स्वर्गौजोयादेकःसकलगु
णविद्योपिधनवानबहिर्हरेयस्यन्निर्गलवसमास्सेचलंपुनिगुणिनः।२।स्वार्थेर्थानमाग
तेस्वार्थातंसंसाधयसाधोयुनंयदाचविसेदहेरतिनपतिस्तस्मैचलंपुनःनिष्काणंपरितो
षणेकिलपुनःकोदृग्प्रदद्यातिकःस्वेत्याहेतिविक्रमनरपस्त्रकेकिमाज्ञाचिरं।३।एवंराज्ञाए
थिवोस्यन्नाम्नाकृतास्त्रीमात्रोमहाराज्यंकृतोधर्मार्थकाममोक्षाणांयस्यैकोपिनविद्यतेस्त्र

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

जागलस्तनस्येव तस्यजन्मनिरर्थकं ॥१॥ सारंसारेसमादायकथेयंचमयोधनाश्चज्ञानांप्र
बोधायावत्कथ्यातुमद्यबुधै ॥२॥ प्राज्ञोवायदिवामूर्खोहृदोवायदिवाभिधु ॥३॥ मांयोन्यस्तिमक
र्तांसभवेद्बुद्धिमानरनः ॥४॥ स्त्रियात्वप्रसूतेनकायस्थेकुलसूतिनाकृतावज्ञभद्रासेनज
गद्धानेरनरकारिणी ॥५॥ ॥इतिपंचविंशतिमंकथानकंसमाप्तं ॥ग्रंथाग्र ॥१७५४॥ संवत्
वत्वर्ष १९ श्रीमेदपाटेश्रीपरामसुतबहुदानसुतसूरजीतसूतकोकजीतस्यात्मजसदाशिव
तस्यात्मजमुकंदजीलिखितंस्वकार्यार्थंतथापरोपकारार्थंशिवार्पणमस्तु ॥ ॥श्रीनर्मदा
यैनमः ॥ ॥शिवशिवशिवासत्यंधर्म ॥ ॥